

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Transformace družstevní záložny na banku

Bc. Lucie Krykorková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Lucie Krykorková

Podnikání a administrativa

Název práce

Transformace družstevní záložny na banku

Název anglicky

Transformation of a Credit Union to a Bank

Cíle práce

Cílem rešeršní části diplomové práce je popsat problematiku organizace a fungování finančního trhu České republiky z pohledu bankovního systému a systému spořitelních a úvěrních družstev. Hlavním cílem práce je zpracovat návrh na transformaci konkrétní družstevní záložny na banku.

Metodika

Rešeršní část práce bude zpracována popisnou metodou na základě syntézy poznatků z literárních zdrojů popisujících finanční, resp. bankovní soustavu v České republice, včetně výkonu dohledu nad úvěrovými institucemi. Analýza nezbytných procesů v rámci transformace družstevní záložny na banku bude provedena na základě veřejně dostupných informací a osobním dotazováním a ve spolupráci s odpovědnými pracovníky vybrané družstevní záložny. Na základě zjištěných skutečností, dat a požadavků budou diskutovány příčiny a důsledky procesu případné transformace.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Bankovní systém, banka, obchodní banka, spořitelní a úvěrní družstvo, družstevní záložna, bankovní dohled a regulace, transformace.

Doporučené zdroje informací

DVOŘÁK, P.: Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty. Praha: Linde, 2005,. ISBN 80-7201-515-X

PŮLPÁNOVÁ, S.: Komerční bankovníctví v České republice. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1180-1

REVENDA, Z. a kol. Peněžní ekonomie a bankovníctví. Praha: 2012, Management Press. ISBN 978-80-7261-240-6

REVENDA, Z.: Centrální bankovníctví. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Milan Ulrich

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 29. 9. 2014

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Transformace družstevní záložny na banku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. listopadu 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Milanu Ulrichovi, za poskytnuté odborné vedení a konzultace, ale i jeho vstřícný přístup. Dále bych ráda poděkovala panu Evženu Bělohlávkovi, členovi úvěrové komise Artesa, spořitelní družstvo, za jeho podnětné náměty a komentáře k mé diplomové práci.

Transformace družstevní záložny na banku

Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou družstevních záložen s bližším zaměřením na možnost transformace na banku. V první, teoretické části, pojednává o bankovní soustavě v České Republice včetně charakteristiky výkonu dohledu a regulace. Popisuje zejména právní rámec bank a družstevních záložen, kde je kladen důraz na změny, které s sebou přináší novela zákona o družstevních záložnách a následně se věnuje popisu změny právní formy družstevní záložny.

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na současný stav bank a družstevních záložen a na jejich porovnání ve vybraných kritériích. Dále analyzuje proces transformace družstevní záložny na banku, její důvody a důsledky. Poslední část je tvořena návrhem transformace vybraného subjektu včetně vypracovaného projektu na změnu právní formy a chronologického popsání jednotlivých kroků transformace.

Klíčová slova: družstevní záložna, banka, transformace, bankovní soustava, bankovní regulace a dohled, změna právní formy, bilanční suma, projekt změny právní formy

Transformation of a Credit Union into a Bank

Summary

The aim of this thesis is to deal with the issue of credit unions, in particular with the possibility of their transformation into banks. The first, theoretical part, discusses the banking system in the Czech Republic, including characteristics of supervision and regulation. It especially describes the legal framework for banks and credit unions, emphasizing the changes brought about by the amended Credit Union Act of 2014, and it subsequently describes the changes to the legal form of Credit Unions.

The practical part of the thesis focuses on the present state of banks and credit unions and it compares them by selected criteria. The next part analyses the actual process of transformation of a credit union into a bank, its reasons and its consequences. The last part is composed of a transformation draft for a selected credit union, including a project for change of its legal form and a chronological description of particular steps in the transformation process.

Keywords: credit union, bank, transformation, banking system, supervision and regulation, change to the legal form, balance sheet, project of changing the legal form

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika.....	14
2.1	Cíl práce	14
2.2	Metodika	14
3	Teoretická východiska.....	15
3.1	Struktura bankovního systému v České republice	15
3.1.1	Základní funkce bank.....	18
3.1.2	Právní vymezení úvěrových institucí.....	19
3.1.3	Banky	20
3.1.4	Spořitelní a úvěrní družstva	21
3.1.5	Změny v zákoně o družstevních záložnách	23
3.2	Dohled nad úvěrovými institucemi	25
3.2.1	Regulace bankovního sektoru a její vývoj.....	26
3.2.2	ČNB jako regulátor	26
3.2.3	Podmínky pro vstup do odvětví	27
3.2.4	Žádost o bankovní licenci	29
3.2.5	Jednotná bankovní licence v rámci EU.....	29
3.2.6	Základní principy jednotné bankovní licence	30
3.2.7	Zánik bankovní licence	30
3.2.8	Ochrana klienta	31
3.3	Základní pravidla činnosti bank	31
3.3.1	Požadavky na kapitál	32
3.3.2	Tržní a operační riziko	33
3.3.3	Pravidla úvěrové angažovanosti	33
3.3.4	Pravidla likvidity.....	34
3.4	Systém pojištění vkladů	34
3.4.1	Historie pojištění vkladů družstevních záložen	35
3.5	Změna právní formy družstevní záložny.....	36
3.5.1	Projekt přeměny právní formy.....	37
3.5.2	Mezitímní účetní závěrka.....	38

3.5.3	Konečná účetní uzávěrka	38
3.5.4	Znalecký posudek	39
3.5.5	Schválení změny právní formy	39
3.5.6	Návrh na zápis změny právní formy	39
4	Praktická část	40
4.1	Vývoj v sektoru družstevních záložen	40
4.2	Aktuální situace v sektoru družstevních záložen	42
4.2.1	Důvody odnětí licence MSD a WPB Capital	43
4.3	Porovnání bank a družstevních záložen	45
4.3.1	Bilanční suma	46
4.3.2	Hospodářské výsledky	48
4.3.3	Vlastnická struktura	49
4.3.4	Úvěrové portfolio	51
4.4	Důvody pro transformaci	51
4.4.1	Novelizace zákona o družstevních záložnách	52
4.4.2	Produkty a služby	52
4.4.3	Pobočková síť	55
4.5	Transformace vybrané družstevní záložny	56
4.5.1	Základní údaje	56
4.5.2	Reakce na novelu ZoDZ	56
4.5.3	Proces změny právní formy	57
4.5.4	Důsledky transformace	63
4.5.5	Změny po transformaci	64
4.5.6	Úroky a poplatky	65
4.5.7	Rozšíření pobočkové sítě	66
5	Diskuse a zhodnocení	68
5.1	Novela ZoDZ	68
5.1.1	Maximální souhrn vložených vkladů	68
5.1.2	Maximální částka pro poskytnutí úvěru	70
5.1.3	Další změny v novele ZoDZ	70
5.2	Návrh transformace Artesy na banku	70
5.3	Vývoj záložen po roce 2018	72

6	Závěr	73
7	Seznam použitých zdrojů	75
8	Přílohy	81

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Vývoj sektoru družstevních záložen.....	40
Tabulka 2 - Počet aktivních družstevních záložen ve vybraných letech	41
Tabulka 3 – Družstevní záložny	42
Tabulka 4 – Družstevní záložny v likvidaci	44
Tabulka 5 – Počet úvěrových institucí.....	45
Tabulka 6 - Vývoj bilančních sum v mld. Kč.....	46
Tabulka 7 – Porovnání bilančních sum velkých bank v mil. Kč	47
Tabulka 8 – Základní údaje velkých bank	47
Tabulka 9 – Hospodářské výsledky v mil. Kč	48
Tabulka 10 – Produkty nabízené družstevními záložnami	53
Tabulka 11 - Porovnání úrokových sazeb spořicíh účtů k 1. 11. 2015	54
Tabulka 12 – Porovnání jednotlivých regionů ČR	66

Seznam grafů

Graf 1 –Čistý zisk bank v mld. Kč.....	49
Graf 2 – Čistý zisk DZ v mil. Kč.....	49
Graf 3 – Vlastnická struktura bankovního sektoru	50
Graf 4 – Pohledávky bank	51
Graf 5 – Pohledávky družstevních záložen.....	51

Seznam schémat

Schéma 1 – Proces změny právní formy	57
--	----

Seznam použitých zkratk

CID	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu
CRD IV	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.
CRR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
DZ	Družstevní záložna
EU	Evropská unie
FPV	Fond pojištění vkladů
OR	Obchodní rejstřík
POP	Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry
ÚDDZ	Úřad pro dohled nad družstevními záložnami
ZoB	Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
ZoDZ	Zákon č. 87/1995 Sb. ze dne 20. dubna 1995 o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
ZoOK	Zákon č. 90/2012 Sb., ze dne 25. ledna 2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dále jen
ZoPŘ	Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
ZoÚ	Zákon č. 563/1991 Sb., ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Bankovní systém je v dnešní době součástí každé vyspělé ekonomiky. Historický vývoj vede k odlišnostem ve složení bankovní soustavy a vazbách mezi institucemi. Česká republika se řadí do dvoustupňové modelu, což znamená, že na našem území působí centrální banka a obchodní banky, přičemž centrální banka je v nadřazené pozici a funguje jako orgán dohledu a regulace nejen nad obchodními bankami, ale nad celým finančním trhem.

Po vstupu České republiky do Evropské Unie došlo k harmonizaci české právní úpravy bankovního práva s nařízeními a směrnicemi vydávanými Evropskou Unií. Nová úprava s sebou přinesla nejen sjednocení týkající se systému pojištění vkladů, ale i jednotnou bankovní licenci, která usnadňuje působení úvěrových institucí i v jiných členských státech.

Vedle bank a stavebních spořitelen, na našem území své služby poskytují i družstevní záložny, které se rovněž řadí mezi úvěrové instituce. Tento malý sektor prochází v současnosti obdobím změn, které v důsledku přeměny tvář celého sektoru. V návaznosti na selhání dvou subjektů před dvěma lety, které skončily v likvidaci, došlo k rozsáhlé úpravě zákona o družstevních záložnách. Vzhledem k aktuální implementaci těchto změn, je téma transformace družstevních záložen na banky v tuto chvíli velmi aktuální. Nedotkne se jen tohoto sektoru, ale celé bankovní soustavy, jelikož transformací vzniknou nové malé banky.

Původní návrh novely, který chtěla prosadit ČNB, byl ještě rozsáhlejší, než ten, který postupně přichází v účinnost od ledna letošního roku, tak jak je popsáno v kapitole 3.1.5. Snahou ČNB bylo upravit systém hlasování na členských schůzích, nejvyššího orgánu záložen tak, aby jeden člen měl jeden hlas. Současná úprava rozděluje hlasovací práva podle členských podílů. Další změnou, která se v novele zákona nepromítá, je snížení pojištění vkladů na 90 %, jelikož nařízení EU jako nadřazená legislativní úprava předepisuje 100 % pojištění vkladů.

V souladu se změnami, které novela zákona přináší, lze v následujícím období očekávat, že záložny, resp. ty největší z nich, budou ČNB žádat o změnu právní formy a současně o udělení bankovní licence. Pokud by tak neučinily, mohly by dále působit pouze v omezené míře, což by se jím do budoucna mohlo stát osudným.

Snahou ČNB je prostřednictvím novely zákona o družstevních záložnách zajistit stabilitu na finančním trhu, omezit rizikové úvěry a zvýšit zájem klientů o to, kam vkládají své finanční prostředky.

Je však otázkou, zda tato snaha nemůže v konečném důsledku způsobit zánik sektoru, který na našem území působí už od poloviny 19. století. S jistotou lze říci, že záložny se na změny rozhodly reagovat, ať už úpravami týkajícími se produktové politiky nebo samotnými přípravami na změnu právní formy a následně požádáním o bankovní licenci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zpracování návrhu na transformaci konkrétní družstevní záložny na banku, popsat její důvody a důsledky. Dále zhodnotit změny v sektoru družstevních záložení, které nastanou po zavedení novely zákona o družstevních záložnách.

Dílčím cílem práce je popis problematiky organizace a fungování finančního trhu České republiky z pohledu bankovního systému a systému spořitelních a úvěrních družstev. Dále popsat legislativní úpravu, systém pojištění vkladů a přeměnu právní formy družstevní záložny.

2.2 Metodika

Teoretická část práce bude zpracována popisnou metodou na základě syntézy poznatků z literárních zdrojů popisujících finanční, resp. bankovní soustavu, včetně výkonu dohledu nad úvěrovými institucemi v České republice, se zaměřením na změny v novele zákona o družstevních záložnách. Dále se tato část zaměří na popsání změny právní formy na základě legislativního vymezení.

V praktické části práce bude provedena analýza postupů nezbytných pro proces transformace družstevní záložny na banku, na základě veřejně dostupných informací. Zjištěná fakta budou doplněna a konzultována s odpovědnými pracovníky vybraných družstevních záložení. Vysvětleny budou jednotlivé kroky, které bude muset vybraný subjekt uskutečnit k tomu, aby získal bankovní licenci. Koncept transformace bude vycházet ze změny právní formy tak, jak je popsán v teoretické části. Na základě zjištěných dat, skutečností, a požadavků budou diskutovány příčiny a důsledky procesu případné transformace. Dále bude predikován budoucí vývoj sektoru družstevních záložení.

3 Teoretická východiska

3.1 Struktura bankovního systému v České republice

Postavení a význam úvěrových institucí¹ v české ekonomice má svá přesně vymezená pravidla. Jedná se o podnikatelské subjekty, které mají specifické rysy a platí pro ně přísnější pravidla než u běžných podniků. Základní cíl je však stejný jako u kteréhokoliv jiného podniku² (Revenda a kol., 2014, s. 86). Jelikož je ČR členskou zemí EU, její bankovní systém je determinován principy, které jsou obsaženy ve směrnících EU v rámci jednotné činnosti a regulace bank (Revenda a kol., 2014, s. 88).

Podle Půlpánové lze bankovní systém chápat jako souhrn prvků, resp. bank působících v určité době v dané zemi a souhrn vztahů, které se utvářejí nejen mezi nimi navzájem, ale také mezi nimi a prvky vnějšího prostředí (Půlpánová, 2007, s. 52). Revenda a kol. dále uvádějí, že bankovní systém je tvořen Centrální bankou³ a obchodními bankami, jejich vzájemnými vtahy a také vztahem k okolí, jako jsou domácnosti, stát, zahraničí či podnikový sektor. Bankovní model v dané zemi je dán nejen historickým vývojem a ekonomickým prostředím, ale také tradicemi nebo zapojením země do mezinárodní spolupráce (Revenda a kol., 2014, s. 88).

Bankovní model se rozděluje na jednostupňový a dvoustupňový. Jednostupňový model upravuje vztah mezi bankou a klientem, jedná se o historicky starší typ modelu. Oproti tomu v dvoustupňovém modelu se objevuje i centrální banka. Uspořádání vazeb v tomto modelu je považováno za heterogenní, jelikož vazby mezi centrální bankou a bankami mají jinou povahu, nežli vazby mezi bankami navzájem. Do přímého kontaktu s klientem centrální banka nevstupuje vůbec (Půlpánová, 2007).

Další možné členění bankovního systému je na univerzální a oddělené bankovnictví. Tato typizace umožňuje vymezit dvě základní varianty modelového uspořádání vztahů mezi komerčním a investičním bankovnictvím⁴. Instituce, které působí v univerzálním resp.

¹ Úvěrovou institucí se podle směrnice CRD IV rozumí podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.

² maximalizace zisku, ceny akcií

³ V ČR je centrální bankou Česká národní banka, dále jen „ČNB“, která se řídí zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance ve znění pozdějších předpisů.

⁴ V komerčním bankovnictví jde především o obchody na vlastní účet a riziko banky, kdežto u investičního bankovnictví jsou zprostředkovatelské operace prováděné na účet zákazníka.

kontinentálním modelu, mohou vstupovat do obou sfér bankovních činností, jak komerčních, tak investičních. Oddělené nebo též anglosaské bankovníctví předpokládá orientaci pouze na jednu ze dvou uvedených základních oblastí bankovních aktivit (Půlpánová, 2007, s. 54). Revenda a kol. (2014) dále uvádí, že model univerzálního bankovníctví, je založen na tom, že banky mohou poskytovat velké množství produktů, od klasického přijímání vkladů, poskytování úvěrů, provádění platebního styku (komerční produkty), po obchody s cennými papíry neboli produkty investičního bankovníctví. Model univerzální převládá nad modelem odděleného bankovníctví (Revenda a kol., 2014).

Do dvoustupňového, univerzálního modelu se řadí i Česká republika, ve které je významný podíl zahraničních institucí a stavebních spořitelen. Trend budování velkých finančních skupin zde stále pokračuje již od devadesátých let. V současnosti lze s určitostí říci, že největšími hráči na trhu jsou Česká spořitelna (dále jen „ČS“), Československá obchodní banka (dále jen „ČSOB“), Komerční banka (dále jen „KB“) a Unicredit Bank (dále jen „Unicredit“). Tato skupina velkých bank se řadí mezi aktiva zahraničních bank v rámci EU a činí cca 80 % bankovní soustavy. Zahraniční kapitál má tak dominantu nad celým trhem (více v kapitole 4.3.3.) Tyto finanční skupiny se snaží o uspokojení klientských služeb nejen v oblasti komerčního a investičního bankovníctví, ale svá portfolia rozšiřují i o nabídku možnosti investovat prostřednictvím podílových fondů, nabídku produktů vlastních pojišťoven či stavební spořitelny. (ČNB dohled, 2014)

Podle Půlpánové (2007, s. 61) český bankovní sektor nese v současnosti své charakteristické znaky, mezi které se řadí:

- zaměření na klasické bankovníctví,
- dynamicky rostoucí úvěry obyvatelstva a zároveň zvyšující se kvalita úvěrového portfolia,
- vybavenost bank dostatečnými zdroji,
- dostatek likvidních aktiv a kapitálová přiměřenost převyšující požadovaný limit.

Jelikož ČR spadá do univerzálního modelu, budou dále popsány výhody a nevýhody tohoto modelu. Mezi hlavní výhody lze zařadit vstřícný přístup ke klientovi, na čemž se podílí i hustší pobočková síť nežli je tomu u odděleného modelu. Klientovi se dostává velké pozornosti se

snahou uspokojit jeho potřeby. Výhodu je možné pozorovat i ve větší stabilitě, která je důsledkem diverzifikace činností nebo ve financování podnikatelských subjektů s relativně nižšími náklady. Oproti tomu za hlavní nevýhodu je považován možný střet zájmů komerčních a investičních bankovních aktivit⁵. Vymezení nákladů jednoho produktu je prakticky nemožné kvůli prolínání aktivit. V reálném finančním světě však nelze nalézt „čistý“ model, protože důsledkem vývoje je průběžně modifikován (Půlpánová, 2007).

Na českém trhu však nepůsobí pouze univerzální banky, ale také specializované – stavební spořitelny, jejichž vznik je vázán na udělení bankovní licence. Okruh činností mají vymezen na stavební spoření a produkty s ním související. Za jejich primární činnost je považováno přijímání vkladů a následné poskytování úvěrů, ovšem při splnění stanovených podmínek. Své místo na českém trhu mají i dvě banky se státní účastí a specifickým zaměřením. Jednou z nich je Českomoravská záruční a rozvojová banka, která se specializuje na podporu malých a středních podniků. Poskytuje cenově zvýhodněné záruky za úvěry poskytované komerčními bankami, dále zprostředkovává i mnoho státních programů na podporu malého a středního podnikání. Druhou z nich je Česká exportní banka, která je zaměřena, jak už sám název napovídá, na podporu vývozu prostřednictvím poskytování státem zvýhodněného financování (Revenda, 2014, s. 89). Dalším subjektem v bankovním systému jsou pobočky zahraničních bank. Zde je rozdíl u poboček bank ze zemí mimo EU, ty musí ke své činnosti požádat ČNB o licenci, kdežto pobočky bank z EU mohou být zřizovány na základě jednotné bankovní licence (Dvořák, 2005).

Součástí bankovního systému jsou i spořitelny a úvěrní družstva, kterým je v této diplomové práci věnován největší prostor. Podléhají svému speciálnímu zákonu⁶ dále jen ZoDZ. Kampeličky, jak se jim obecně říká podle jejich původního zakladatele Františka Cyrila Kampelíka, smějí užívat název spořitelny a úvěrní družstvo, úvěrní družstvo, spořitelní družstvo či družstevní záložna, pro potřeby této diplomové práce bude dále užíváno jen označení „záložna“ (Půlpánová, 2007).

⁵ příkladem toho může být, když banka využije při obchodech na kapitálovém trhu informace získané díky úvěrování klienta

⁶ Zákon č. 87/1995 Sb. ze dne 20. dubna 1995 o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Jejich vznik byl po transformaci z centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku tržní umožněn až v roce 1996. Po bouřlivém vývoji v 90. letech řada záložen zkrachovala a celý sektor tak musel čelit všeobecné nedůvěře k tomu typu „bankovních služeb“. Po převzetí dohledu ČNB a zpřísnění legislativy, začal tento sektor opět získávat důvěru klientů (Dvořák, 2005). V současnosti záložny opět zažívají proměnu a to díky novelizaci zákona. Toto téma bude podrobně popsáno dále v kapitole č. 3.1.5.

3.1.1 Základní funkce bank

Banky plní řadu funkcí. Jednou z nich je finanční zprostředkování, kdy zajišťují pohyb kapitálu od přebytkových k deficitním jednotkám. V tomto ohledu se banka chová jako podnikatelský subjekt, snaží se umístit získané zdroje tam, kde přinesou nejvyšší a nejefektivnější zhodnocení v zastoupených oborech, samozřejmě při zohlednění rizika. Další funkcí je emise bezhotovostních peněz. Pouze ČNB je oprávněna emitovat hotovostní peníze. Bezhotovostní však mohou emitovat i ostatní banky v podobě zápisů na bankovních účtech. Efektivní fungování platebního styku je důležité pro plynulý chod finančního trhu. Banky vedou svým klientům bankovní účty, mohou tak provádět vzájemné bezhotovostní převody. V neposlední řadě banky zprostředkovávají finanční investování na peněžním a kapitálovém trhu, kdy mohou zprostředkovávat jak emisi cenných papírů tak zároveň jejich nákupy (Revenda a kol., 2014).

Banky i spořitelní družstva poskytují své produkty klientům prostřednictvím distribučních kanálů. Mezi tyto kanály se řadí klasická pobočková síť, ale i modernější elektronické bankovníctví, které umožňuje spravovat produkty tzv. „na dálku“ či obsluha bankovních účtů pomocí bankomatů nebo mobilního bankovníctví. Všechny tyto produkty jsou stále modernizovány a zdokonalovány tak, aby uspokojily veškeré požadavky klientů. Lze říci, že úvěrové instituce se předhánějí v tom, kdo uvede na trh nějakou novinku, která by přilákala nové potenciální klienty či napomohla udržet klienty stávající (ČNB dohled, 2014).

3.1.2 Právní vymezení úvěrových institucí

Právní vymezení úvěrových institucí je obsaženo ve speciálních právních předpisech, které vycházejí z platné legislativy EU, konkrétně směrnice CRD IV⁷ a nařízení CRR⁸. Bankovní prostředí je dále determinováno opatřeními a vyhláškami ČNB. Jak uvádí Revenda a kol (2014, s. 86) a Půlpánová (2007, s. 78) banky musí splňovat základní čtyři podmínky:

- jedná se o právnické osoby se sídlem v České republice, založené jako akciové společnosti,
- přijímají vklady od veřejnosti, přičemž vkladem se rozumějí svěřené finanční prostředky, které tak představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu,
- poskytují úvěry
- vlastní bankovní licenci získanou od ČNB.

Mezi české právní předpisy, které upravují fungování bank a spořitelních družstev se mimo zákona o bankách, dále jen ZoB⁹ a ZoDZ řadí také zákon o ČNB¹⁰, zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu¹¹, zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry¹² a v neposlední řadě vyhláška¹³ o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry (ČNB, 2003 - 2015, MF, 2005 - 2015).

⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

⁹ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 227/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹¹ zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů („zákon o praní špinavých peněz“).

¹² Zákon č. 41/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry ve sbírce zákonů.

¹³ vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

3.1.3 Banky

Jak uvádí Pihera se Smutným a Sýkorou (2011) ZoB prošel během 90. let mnohými novelizacemi a to díky dynamickému vývoji a četným evropským regulacím. Mezi nejdůležitější milníky ve vývoji ZoB se řadí novela č. 156/1994 Sb., zřizující Fond pojištění vkladů (dále jen „FPV“), dále tzv. harmonizační novela č. 126/2002 Sb., kterou byla implementována pravidla jednotné evropské bankovní licence a pravidla konsolidovaného dohledu tehdejší evropské směrnice 2000/12/ES, a novela č. 120/2007 Sb., kterou byla implementována pravidla kapitálové přiměřenosti Basel II v souladu s evropskou směrnicí CID¹⁴.

Ovlivňování českého bankovního trhu evropskými regulacemi lze předpokládat i nadále. Pihera se Smutným a Sýkorou uvádí: „*Záměr vybudovat jednotný systém finančního dohledu Evropské unie, především zřízení Evropské rady pro systémová rizika a Evropského orgánu pro bankovníctví spolu s novými kompetencemi těchto orgánů nepochybně povede k hlubší koordinaci výkonu bankovního dohledu mezi jednotlivými členskými státy a ke standardizaci pravidel kladených na banky a další finanční instituce*“ (Pihera a kol., 2011, s. 8).

Podle ZoB se bankami rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry, a které k výkonu činnosti mají bankovní licenci. Pro účely tohoto zákona se vkladem rozumí svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na výplatu. Úvěrem jsou v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky. (§ 1 odst. 2 ZoB) Banka však může vykonávat i další činnosti, dovoluje-li jí to udělená licence:

- investování do cenných papírů na vlastní účet,
- finanční leasing,
- platební styk a zúčtování,
- vydávání a správu platebních prostředků (platební karty, cestovní šeky),
- poskytování záruk, otevírání akreditivů, obstarávání inkasa,

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, v současné době nahrazena směrnicí CRD IV.

- poskytování investičních služeb, směnářská činnost, pronájem bezpečnostních schránek a další činnosti, které jsou uvedeny v §1 odst. 3 ZoB.

Do novely č. 41/2011 Sb., mohly o bankovní licenci žádat pouze právnické osoby založené jako akciové společnosti, což znesnadňovalo záložnám žádat o bankovní licenci (Pihera a kol., 2011). Příkladem toho je Fio Banka, která se v roce 2010 úspěšně transformovala ze záložny na banku. Nejprve však byla založena Fio, burzovní společnost, a. s., které byla udělena bankovní licence v roce 2010. Ta poté převzala agendu Fio družstevní záložny a ještě téhož roku po rozhodnutí členské schůze byla Fio družstevní záložna zrušena likvidací (ČNB dohled, 2011).

3.1.4 Spořitelní a úvěrní družstva

Návrat záložen do českého bankovního sektoru proběhl v roce 1995 přijetím ZoDZ. Podle §1 odst. 2 povolení působit jako záložna uděluje ČNB družstvu založenému na území ČR za účelem přijímání vkladů od svých členů a poskytování úvěrů svým členům. Půlpánová uvádí, že pro podporu hospodaření svých členů realizuje záložna finanční činnosti, jimiž se rozumí zejména přijímání vkladů a poskytování úvěrů či ručení peněžních služeb v různých formách. Z právního předpisu je zřejmá družstevní forma a s tím spojené činnosti realizované pro vlastní členy (Půlpánová, 2007, s. 140).

Pro získání povolení¹⁵ působit jako záložna je zapotřebí složit minimální výši základního kapitálu 35 mil. Kč, přičemž 500 tis. Kč je základní kapitál tvořený členskými vklady. Do kapitálu se dále řadí rizikový fond, rezervní fond, ostatní rezervní fondy a nerozdělený zisk minulých let. Minimální počet členů pro založení spořitelního družstva je 30 členů¹⁶, jejichž práva a povinnosti z členství nejsou převoditelná na jinou osobu.

Předmětem podnikání záložen vyjmenovaným v § 3 ZoDZ, jsou kromě přijímání vkladů svým členům a poskytování úvěrů i další činnosti:

- platební styk, zúčtování a vydávání platebních prostředků,
- finanční leasing,
- poskytování záruk ve formě ručení nebo finanční záruky za členy,
- obstarávání inkasa pro členy či otvírání akreditivů,

¹⁵ Povolení uděluje ČNB na základě písemné žádosti § 2a odst. 1, stejně jako u bank je povolení na dobu neurčitou.

¹⁶ Musí se jednat o fyzické osoby.

- nákup a prodej cizí měny,
- pronájem bezpečnostních schránek.

Záložny mohou provozovat pouze činnosti zákonem povolené, stejně jako je tomu u bank. Mezi tyto činnosti, které je záložna oprávněna vykonávat výlučně za účelem zajištění činností vyjmenovaných v § 1 odst. 2 a § 3 odst. 1., patří obchodování s registrovanými cennými papíry za účelem zajištění rizik pro své členy, nabývání majetku a disponování s ním, obchodování s devizami či nástroji směnných kurzů, možnost ukládat vklady v záložnách a bankách a další vyjmenované v § 3 odst. 2 ZoDZ. Jako každý podnikatelský subjekt se snaží o realizaci zisku, který posléze může rozdělit mezi své členy. Podíl člena na zisku odpovídá podílu jeho vkladu na celkovém souhrnu všech členských vkladů. V případě dosažení ztráty, je uhrazena z rizikového či rezervního fondu, případně ze zisku minulých let.

Každý člen záložny má svá práva a povinnosti, které jsou uvedeny ve stanovách. Mezi základní práva a povinnosti vyplývající přímo ze zákona patří:

- právo účastnit se členských schůzí¹⁷ a uplatnit své hlasovací právo,
- zaplatit členský vklad, který je pouze peněžitý a pro všechny členy je stejný,
- každý člen má nárok na vypořádací podíl, který náleží členovi družstva při zániku členství a je dán § 4c odst. 1 ZoDZ¹⁸.
- Dovolují-li to stanovy, může člen do základního kapitálu vložit další členský vklad¹⁹, který musí být celočíselným násobkem základního členského vkladu. Další členské vklady nejsou pojištěny v rámci systému pojištění vkladů (Dvořák, 2005).

V roce 2014 prošel zákon o spořitelních a úvěrních družstvech značnými změnami, které budou mít dopad i na budoucí vývoj celého tohoto sektoru. Přispěla tomu situace, která se odehrála

¹⁷ Nejvyšší orgán družstevní záložny.

¹⁸ Výše vypořádacího podílu je určena poměrem členského vkladu, k součtu souhrnu všech členských vkladů. Takto získaný poměr se násobí výší vlastního kapitálu po odečtení výše rizikového fondu a výše rezervního fondu. Pro určení výše vypořádacího podílu je rozhodný stav vlastního kapitálu po odečtení rizikového fondu a rezervního fondu podle řádné účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo.

¹⁹ Nově lze další členský vklad vložit pouze na základě písemné smlouvy uzavřené mezi členem a družstevní záložnou bez předchozího souhlasu členské schůze.

v Metropolitním spořitelním družstvu²⁰ (dále jen „MSD“) a ve WPB Capital, spořitelním družstvu²¹. Oběma těmito záložnám ČNB odejmula povolení a tím tedy ukončila jejich činnost. Přes 90 % vkladů klientů je již vyplaceno z fondu pojištění vkladů.

Novela zákona o spořitelních a úvěrních družstvech chce v první řadě posílit stabilitu tohoto sektoru. ČNB připravila pravidla pro omezení rizik fungování záložen, které následně byly schváleny a implementovány do zákona. Záložny tak např. nyní mají stanovenou horní hranici bilanční sumy ve výši 5 miliard Kč (ČNB dohled, 2014).

3.1.5 Změny v zákoně o družstevních záložnách

Vývoj v sektoru družstevních záložen v posledních letech zapříčinil rozsáhlé změny, kterými v nadcházejících obdobích budou muset záložny projít. Změny mají přispět ke snížení rizikovosti tohoto sektoru a umožnit snazší transformaci na banky. Jednodušší transformace na banku je možná již od novelizace ZoDZ z roku 2011, kdy v §13 odst. 5 je uvedeno, že změna právní formy záložny na akciovou společnost je možná, udělí-li ČNB souhlas k této přeměně a zároveň udělí-li bankovní licenci. Do té doby nebylo možné změnit právní formu záložen (ZoDZ, 2014).

Žádá-li o změnu právní formy záložna, jejíž základní kapitál není ve výši 500 mil. Kč, což je zákonem požadovaný limit, postačí, když v přechodném období (do konce roku 2018) bude základní kapitál alespoň ve výši 5 mil. EUR. Povinností záložny je však s žádostí o bankovní licenci také předložit pětiletý plán navýšení základního kapitálu od okamžiku udělení bankovní licence.²² Ustanovení o minimálním základním kapitálu banky se na záložnu, resp. nově vzniklou banku nevztahuje po dobu 5ti let. Výše jejího základního kapitálu však nesmí klesnout pod hranici 5 mil. EUR, kterou předepisuje evropské právo. Změny se týkají i navýšení rizikového fondu záložen z 20 % na 30 % objemu nesplacených vkladů a poskytnutých záruk. Další změny v novelizaci ZoDZ lze rozdělit podle data účinnosti (ZoDZ, 2014).

²⁰ Povolení působit jako družstevní záložna bylo MSD odňato 18.12.2013

²¹ Na základě rozhodnutí bankovní rady ČNB, které nabylo právní moci dne 24. června 2014, WPB Capital, spořitelní družstvo, ukončilo svou činnost.

²² Splňuje-li záložna požadavek na základní kapitál ve výši 500 mil. Kč, nepředkládá pětiletý plán.

Změny účinné od 1. ledna 2015

Od začátku roku 2015 došlo ke změně, týkající se výše příspěvku, které záložny odvádí FPV v rámci systému pojištění. Nyní příspěvek činí 0,08 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za příslušné kalendářní čtvrtletí, což je dvojnásobek procentní sazby příspěvku banky. Záložny rovněž nově mohou poskytovat služby pouze svým členům. V případě státu, VÚSC²³, obcí či dalších složek, které doposud nemuseli uzavírat členství, nastává povinnost stát se členem záložny nebo nejpozději do 31. prosince 2017 zaniknou veškeré závazky z uzavřených smluv (ZoDZ, 2014).

Změny účinné od 1. července 2015

Velice významnou novinkou účinnou od 1. července 2015 je maximální souhrn přijatých vkladů, který nesmí překročit desetinásobek splaceného základního členského vkladu a dalšího členského vkladu, jedná se o tzv. pravidlo 1:10. Ustanovení v této podobě lze aplikovat na vklady, které jsou záložnou přijaty po datu účinnosti, resp. po 1. červenci 2015. Depozita do záložny bude možné vkládat i nad rámec desetinásobku členského vkladu, ale nebudou úročena. Souhrn vkladů včetně úroků, které byly do záložny vloženy před datem účinnosti, se nepodrobují této novelizaci po dobu přechodného období do 1. ledna 2018, pouze však nedojde-li k prodloužení splatnosti vkladů nebo k jejich zvýšení (ČNB, 2003 - 2015).

Změny účinné od 1. ledna 2018

Změny se týkají depozit vložených před 1. červencem 2015, která nebyla prodloužena ani navýšena. Nepřesáhne-li výše splaceného základního členského vkladu a dalšího členského vkladu člena družstva částku 20 000 Kč, vklady vložené nad rámec pravidla 1:10 nebudou dále úročeny. Pokud člen záložny své členské vklady navýší alespoň na 20 000 Kč, nebudou na jeho vklady uložené před 1. červencem 2015 uplatňována omezení pravidla 1:10, ovšem pouze do doby prodloužení či navýšení vkladu (ZoDZ, 2014).

Ke změně dojde také ve výši základního členského vkladu. Před novelizací zákona měla většina záložen základní členský vklad v symbolické výši 1 Kč, popřípadě 100 Kč. Nově však minimální základní členský vklad bude činit 1000 Kč a každý člen záložny je nucen v souladu

²³ Vyšší územně samosprávné celky.

se stanovami jej splatit. Pokud by tak neučinil, jeho členství zanikne a vklady či úvěry musí být vypořádány nejpozději do 31. prosince 2020 (ZoDZ, 2014).

Další změna se týká výše úvěrů, kterou je záložna oprávněna poskytnout svým členům, jednali se o ekonomicky spjaté skupiny osob. Úhrnná výše úvěru bude činit 30 mil Kč. Poslední změna, která začne být účinná od roku 2018, se vztahuje na maximální výši bilanční sumy, a to 5 mld. Kč. Zažádá-li záložna o změnu právní formy, nebude jí moci ČNB odejmout povolení k její činnosti. Pakliže do konce roku 2015 záložna podá žádost o změnu právní formy na akciovou společnost a zároveň zažádá o udělení bankovní licence, dostane se jí výhody oddálení povinnosti dosahovat výše základního kapitálu částky 500 mil. Kč (ZoDZ, 2014).

3.2 Dohled nad úvěrovými institucemi

Dohled a regulace úvěrových institucí jsou prováděny centrální bankou. Základními funkcemi centrální banky ve vyspělé tržní ekonomice jsou emisní funkce, vystupuje jako banka bank či státu a spravuje devizové rezervy státu (Revenda a kol., 2014). Jak uvádí Revenda (2011, s. 27) svou historii započaly centrální banky již v 17. století a v pozměněné podobě fungují až do dnes. Za svůj vývoj procházeli mnohými krizemi, které pomohly vytvořit jejich současnou podobu. Příkladem jsou Spojené státy americké, kde obdobu centrální banky plní Federal Reserve System, znám pod zkratkou FED. Před jeho vznikem (1913) však funkci centrální banky neúspěšně plnily nejprve první Bank of the United States, a pak druhá se stejným názvem. Hlavní rozdíl od úpravy centrálního bankovníctví na našem území tvoří soubor 12ti bank, které působí na vymezeném území a schvalují změny v základních úrokových sazbách a povinným minimálních rezervách (Davies, Green, 2010).

V ČR reguluje a dohlíží na bankovní a finanční systém Česká národní banka. Výkon dohledu je prováděn dvěma základními metodami. Prvním je dohled na dálku, kdy ČNB průběžně sleduje činnost a hospodaření jednotlivých subjektů a vyhodnocuje vývoj trhu jako celku. Druhým typem dohledu jsou kontroly na místě, které se řídí plánem kontrol zpracovaných na základě výstupů z hodnocení dohlížených institucí a požadavcích zahraničních orgánů. Na základě spolupráce se zahraničními regulátory se více propojuje finanční trh (Revenda, 2011).

3.2.1 Regulace bankovního sektoru a její vývoj

Banky a záložny jsou společně se stavebními spořitelny shodně označovány za „úvěrové instituce“ a platí pro ně v řadě případů shodná pravidla, zejména týkající se obezřetnosti podnikání. Pro udržení stability bankovního sektoru je zapotřebí jej regulovat, což v ČR činí ČNB, která je tedy označována jako regulátor bankovní soustavy (ČNB, 2003 - 2015). Podle Revendy lze bankovní regulaci definovat jako koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí a dohled bank představuje kontrolu dodržování pravidel a stanovení sankcí při jejich neplnění. Dále uvádí, že systém regulace a dohledu je spojen s bankovní reformou, která v roce 1990 vedla k vytvoření dvoustupňového bankovního modelu. Ve všech vyspělých ekonomikách je bankovní sektor podroben nejvyšší regulaci, je tomu tak proto, aby byla zachována jeho bezpečnost, důvěryhodnost, efektivnost a v neposlední řadě ochrana klientů v případě rizikových či podvodných operací bank (Revenda a kol., 2014, s. 247). Vzhledem k tomu, že tato diplomová práce se věnuje především problematice záložen, je třeba zmínit, že dohled nad tímto sektorem nebyl vždy vykonáván ČNB. Prvním regulátorem se stal 1. ledna 1997 Úřad pro dohled nad družstevními záložnami. Dvořák (2005) uvádí, že jeho vznik je reakcí na krizi, se kterou se záložny potýkaly od svého počátku. Zřízení tohoto úřadu, tak bylo nezbytné pro posílení důvěry občanů k záložnám. V roce 2004 se vláda ČR rozhodla integrovat dohled nad bankovním trhem do jediné instituce, proto k 1. dubnu 2006 přebírá ČNB dohled i nad záložnami a stává se tak jediným regulátorem (ÚDDZ zpráva, 2004).

3.2.2 ČNB jako regulátor

Tradice centrální banky na našem území sahá do roku 1926, kdy vznikla jako první Národní banka Československa. Po únoru 1948 a přechodu na centrálně plánovanou ekonomiku byla centrální banka přebudována na nový typ a vznikla tak Státní banka Československa, která působila až do rozpadu Československa, kdy k 1. lednu 1993 vznikla Česká národní banka (Revenda a kol., 2014).

Jak už bylo zmíněno výše, ČNB vykonává dohled nad finančním trhem dvěma způsoby – na dálku a na místě. Dohled na dálku spočívá v průběžném sledování činností a hospodaření jednotlivých subjektů působících na finančním trhu, zejména kontrola dodržování právních předpisů, kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání a pravidelné vyhodnocování

finanční situace jednotlivých sledovaných subjektů. Zdrojem informací pro výkon dohledu jsou pravidelně zasílané výkazy sledovaných institucí. Regulátor však využívá i účetní závěrky, výroční a auditorské zprávy či protokoly o kontrolách na místě pro lepší mapování průběžného vývoje (ČNB, 2003 – 2015).

Základním nástrojem pro vykonávání dohledu na dálku u úvěrových institucí je podrobná analýza finanční situace vybraných subjektů i celého sektoru. Pravidelně každý měsíc je sledováno, zda subjekty dodržují limity obezřetného podnikání a jsou sledovány signály, který by mohly odhalit případné negativní tendence. Čtvrtletně jsou vydávány zprávy o vývoji sektoru úvěrových institucí. (ČNB, 2003 – 2015).

V poslední době je pod intenzivním dohledem ČNB zejména sektorů záložen. Věnován je mu velký prostor jak u dohledu na dálku, tak u dohledu na místě. Příčinou toho jsou události, které otřásl celým sektorem záložen v letech 2013 a 2014. ČNB zjistila značné nedostatky zejména v oblasti kategorizace úvěrového portfolia, financování ekonomicky spjatých finančních skupin či v původu kapitálu (ČNB dohled, 2014).

Dohled, který je prováděn přímo na místě, využívá vlastních výstupů vybraného subjektu, či čerpá z podkladů, které má ČNB díky kontrole, prováděné na dálku. Může se jednat jak o komplexní kontrolu, tak o dílčí. Prověrky prováděné přímo na místě bývají především u problémových institucí, kde mohou přejít v permanentní dohled či nucenou správu. U bank či záložen, které nevykazují žádné problémy, se provádějí ve dvou až tří letých intervalech (Revenda, 2011).

Mezi další pravomoci, kterými ČNB disponuje, se řadí vydávání bankovní licence, opatření a vyhlášek, které určují pravidla obezřetného podnikání, ukládá opatření k nápravě a sankce za zjištěné nedostatky v činnosti úvěrových institucí a rozhoduje o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence (ČNB, 2003 – 2015).

3.2.3 Podmínky pro vstup do odvětví

O udělení bankovní licence rozhoduje ČNB ve správním řízení na základě žádosti, která jí je předložena akciovou společností. S žádostí o licenci se předkládá i návrh stanov. Minimální výše základního kapitálu banky musí činit 500 mil. Kč a minimálně v této výši musí být tvořen peněžitými vklady (§4 ZoB, 2015).

Jak Pihera se Smutným a Sýkorou udělení (2011) nové licence ČNB nahlásí Evropské komisi, která novou banku zapíše do Úředního věstníku Evropského společenství. Licence se uděluje na dobu neurčitou a není převoditelná na jinou osobu. Vydat rozhodnutí o udělení licence je ČNB povinna do 6 měsíců ode dne zahájení správního řízení. V případě, že podaná žádost nebyla úplná a ČNB si vyžádala její doplnění, vydá rozhodnutí do 12 měsíců ode dne zahájení správního řízení (§40 ZoB, 2015).

Pokud žádost předkládá zahraniční banka se sídlem v členském státě, nebo osoba, která má povolení příslušného orgánu dohledu členského státu k poskytování služeb či někdo jiný vyjmenovaný v ZoB, požádá ČNB o stanovisko příslušného orgánu dohledu konkrétního členského státu EU.

Mezi podmínky, které musí být splněny pro udělení bankovní licence, se řadí:

- splacení základního kapitálu v plné výši, jehož původ musí být průhledný a nezávadný,
- důvěryhodnost a způsobilost osob s kvalifikovanou účastí²⁴ a dále osob navrhovaných na výkonné řídicí funkce,
- technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky, dále pak zpracovaný obchodní plán, který vychází z navrhované strategie banky,
- sídlo budoucí banky musí být na území České republiky. (§4, odst. 5)

Tyto podmínky mají význam, jak pro udělení bankovní licence, tak musí být dodržovány po celou dobu existence banky.

Pihera, Smutný a Sýkora (2011) dále uvádějí, že výše základního kapitálu banky v hodnotě 500 mil. Kč je vysoko nad rámec požadavků CID, resp. CRD IV, které podmiňují udělení povolení úvěrové instituci, splní-li počáteční kapitál v minimální výši 5 mil. EUR. Počáteční kapitál je chápán v širším objemu než základní kapitál. Počátečním kapitálem se rozumí spíše vlastní kapitál společnosti, do kterého jsou i započítávány povinné rezervní fondy společnosti. Vysoký požadavek na základní kapitál předepisován českou legislativou slouží především jako funkce bariéry pro vstup do odvětví. Cílem je, aby v ČR nevznikal vysoký počet malých bank, které by mohly vystavit vkladatele rizikům, případně ohrozit i finanční stabilitu celé ČR.

²⁴ Kvantifikovanou účast ZoB definuje jako *přímý nebo nepřímý podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech osoby nebo jejich součet, který představuje alespoň 10 %, nebo umožňuje uplatňovat významný vliv na její řízení.*

V případě, že by udělení bankovní licence bylo v rozporu s mezinárodní smlouvou, §5b ZoB uvádí, že pak licence není udělena. Pihera, Smutný a Sýkora (2011) jako příklady neudělení licence zmiňují případné žádosti států, vůči kterým jsou vedeny sankce, resp. omezující opatření²⁵.

3.2.4 Žádost o bankovní licenci

Žádosti předkládané bankou či spořitelním družstvem o udělení licence, resp. povolení musí mít písemnou podobu a řídit se vyhláškou č. 223/2009²⁶. Nedílnou součástí předkládané Žádosti jsou rovněž přílohy související s činností žadatele a obsahující základní informace o žadateli. Patří mezi ně stanovy, originál dokladu o oprávnění podnikání, doklady o původu základního kapitálu a finanční výkazy. Dále přílohy musí obsahovat informace týkající se vedoucích pracovníků, konkrétně údaje o vzdělání a odborné způsobilosti. Další přílohy se týkají osob s kvalifikovanou účastí a osob, které jsou úzce propojeny z žadatelem (ČNB vyhláška, 2009).

Součástí Žádosti jsou ale i další dokumenty vyjmenované vyhláškou:

- plán obchodní činnosti,
- koncepce rozvoje instituce, zejména vzhledem k obchodnímu plánu a strategickým cílům,
- návrh kontrolního a řídicího systému, který obsahuje – strategie související s řízením rizik, kapitálovou přiměřeností, rozvoje informačního systému, zásady systému vnitřní kontroly a bezpečnostní zásady,
- návrh organizační struktury, včetně vymezení odpovědnosti, pravomoci, informačních toků a jednotlivých vazeb,
- analýzu trhu, na kterém instituce hodlá působit (ČNB vyhláška, 2009).

3.2.5 Jednotná bankovní licence v rámci EU

Jednotná bankovní licence se řídí pravidlem, že pokud se banka či jiná finanční instituce rozhodne poskytovat bankovní služby v jiném členském státě, nepotřebuje žádné povolení či

²⁵ zbrojní embarga, hospodářská a finanční omezení

²⁶ Vyhláška ČNB ze dne 21. července 2009 o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob.

souhlas jak orgánu domovského, tak i orgánu hostitelského státu. Poskytování bankovních služeb je však třeba oznámit. Úprava jednotné evropské licence je obsažena ve směrnici CRD IV, v české legislativě je zahrnuta v rámci ZoB (Pihera a kol., 2011).

Rozhodne-li se banka či jiná finanční instituce založit svou pobočku na území hostitelského státu, je povinna o tom informovat orgán dohledu domovského státu a sdělit mu písemně, na jakém území členského státu hodlá založit pobočku, informuje ho o svém obchodním plánu, organizační struktuře pobočky, adrese pobočky a další podle §5f ZoB.

3.2.6 Základní principy jednotné bankovní licence

Základním principem jednotné bankovní licence je harmonizace práva všech členských států, podrobně byl popsán ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí²⁷. Mezi požadavky, které musí být úvěrovou institucí splněny, v první řadě patří počáteční kapitál, který bude dosahovat výše 5 mil. EUR. Dalším kritériem pro udělení licence je existence skutečného sídla ve stejném členském státě, kde má své sídlo zapsané. Činnost instituce musí být řízena nejméně dvěma osobami, které mají dobrou pověst a dostatek zkušeností. Důležité je rovněž sdělení totožnosti přímých a nepřímých akcionářů nebo společníků s kvalifikovanou účastí a v neposlední řadě je obchodní plán, který je nedílnou součástí každé žádosti o udělení licence (Dvořák, 2005, s. 43).

3.2.7 Zánik bankovní licence

Banky i záložny při výkonu své činnosti dodržují stanovená pravidla, v případě jejich nedodržení jsou regulátorem požádány o nápravu a některé činnosti mohou být i dočasně pozastaveny. Pakliže náprava není sjednána dlouhodobě, může dojít i k odebrání licence a následnému ukončení činnosti (Revenda, 2011, s. 376). Důvody pro odnětí bankovní licence jsou uvedeny v §7a ZoB. Licence tedy zaniká dnem:

- kterým nabývá právní moci rozhodnutí o odnětí licence,
- ke kterému se banka ruší likvidací,
- od kterého na základě rozhodnutí valné hromady dosavadní banka nebude nadále vykonávat činnost, ke které je třeba licence,

²⁷ V současnosti již několikrát novelizováno, viz výše.

- výmazu banky z obchodního rejstříku, pokud nezaniká likvidací.

Ode dne zániku licence banka nesmí přijímat vklady, poskytovat úvěry a provozovat další činnosti. Mezi důvody pro odnětí bankovní licence patří přetrvávání závažných nedostatků v činnosti banky či spořitelního družstva, nezahájení činnosti do 12ti měsíců ode dne udělení licence nebo jestliže po dobu 6 měsíců nepřijímá vklady a neposkytuje úvěry. Další důvody pro odnětí licence jsou uvedeny v §34 ZoB.

3.2.8 Ochrana klienta

Banky či záložny jsou ze své podstaty povinny postupovat při výkonu své činnosti obezřetně tak, aby nepoškozovaly zájmy svých klientů. Své obchody by měly provádět tak, aby nenarušovaly bezpečnost a stabilitu. Smlouvy, které vykazují nápadně nevýhodné podmínky, nesmí jak banky, tak záložny uzavírat. Prvkem, který taktéž chrání klienta, je bankovní tajemství, které se vztahuje na všechny obchody, peněžní služby, včetně informací o stavu na účtech a depozit. Bankovní tajemství však není absolutní, v některých případech může být omezeno, zejména jedná-li se o případy, kdy je banka či záložna povinna informaci poskytnout ze zákona. Porušením bankovního tajemství se nemíní podání informací osobám pověřeným bankovním dohledem, dále sdělení údajů institucím státu o klientovi a jeho obchodech při podání trestního oznámení nebo při plnění oznamovací povinnosti podle zákona „o praní špinavých peněz“. Bankovní tajemství je nutno chránit i po skončení smluvního vztahu mezi úvěrovou institucí a klientem, nezaniká ani smrtí klienta, protože v tomto případě oprávnění vůči bance na ochranu bankovního tajemství přechází ze zůstavitele na dědice (Pihera a kol, 2011).

3.3 Základní pravidla činnosti bank

Banky i záložny musí dodržovat pravidla, která se postupem času sjednocují ve všech členských zemích. Mezi základní povinnosti, které tyto instituce musí plnit, patří přiměřenost kapitálu a likvidity, pravidla angažovanosti nebo-li limity pohledávek bank vůči některým skupinám subjektů, dále pak povinnost poskytovat informace a povinné minimální rezervy (Revenda a kol., 2014).

3.3.1 Požadavky na kapitál

Na kapitál bank je kladen nejvyšší důraz, protože je považován za nejvýznamnější zdroj ochrany před nesolventností a slouží jako jeden ze zdrojů financování aktiv. Basilejský výbor bankovního dohledu²⁸ sjednotil hlavní ukazatele kapitálu k 1. lednu 1993, od roku 2007 nesou pravidla označení Basel II (Reveda a kol., 2014).

Kapitálový poměr představuje minimální výši kapitálu, kterou musí banka udržovat vzhledem k objemu a rizikovosti svých obchodů. Zároveň představuje, jaká část kapitálu byla vložena samotnými vlastníky. Čím vyšší kapitálový poměr instituce vykazuje, tím je považována za stabilnější a je zde předpoklad, že bude schopná dostát svým závazkům zcela bez problému. Požadovaná výše kapitálového poměru předepsána ČNB je ve výši 8 %. Metodika výpočtu kapitálové přiměřenosti resp. poměru se do roku 2013²⁹ řídila tzv. vyhláškou POP³⁰, od roku 2014 však platí nová vyhláška³¹, do které byly transponovány změny týkající se zavedení CRR. V současnosti patří kapitálový poměr mezi hlavní pilíř bankovního dohledu. Nový rámec vycházející z Basel III a CRD IV totiž požaduje držení vyššího a kvalitnějšího kapitálu (ČNB dohled, 2014)

Pro znázornění výpočtu kapitálového poměru je uveden vzorec korespondující se směrnicí Basel II z důvodu současné implementace Basel III:

$$\text{Přiměřenost kapitálu} = \frac{\text{Tier 1} + \text{Tier 2} + \text{Tier 3}}{\text{RVA} + \text{EPP} + \text{TR} + \text{OR}} \geq 0,08 \text{ kde:}$$

Tier 1 – Původní kapitál³² – základní kapitál, resp. akciový kapitál, ážiové fondy, zákonné rezervní fondy, nerozdělený zisk.

²⁸ Basel Committee on Banking Supervision

²⁹ Do roku 2013 se sledovaly kapitálové požadavky, od roku 2014 se sledují rizikové expozice.

³⁰ Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

³² Od jeho výše se odečítají ztráty a další položky, minimální výše u nás 500 mil Kč, hlavní podmínka pro získání licence.

Tier 2 – Dodatkový kapitál – všeobecné rezervy na krytí ztrát, termínovaný podřízený dluh³³ a další položky

Tier 3 – krátkodobý podřízený dluh – podřízené dluhopisy³⁴

Pro výpočet Basel II platilo, že součet Tier 2 a Tier 3 se zahrnoval pouze do výše Tier 1. Podíl Tier 1 na jmenovateli proto musel dosahovat minimálně 4 %. Od roku 2012 platí pravidla Basel III, podle kterých by kapitál měl obsahovat pouze první dvě složky s relativním zvýšením úrovně Tier 1 na minimálně 6 %. V zemích EU je přiměřenost kapitálu od července 2012 zvýšena na 9%. Od roku 2013 probíhá implementace nové směrnice, plné zavedení pravidel Basel III se týká až roku 2018 (Revenda a kol., 2014, s. 250).

RVA – poměr kapitálu k souhrnu rizikově vážených aktiv

EPP – úvěrové ekvivalenty podrozvahových položek

TR – tržní riziko

OR – operační riziko

3.3.2 Tržní a operační riziko

Jak tržní, tak operační riziko jsou součástí požadavků na kapitálovou přiměřenost. Tržní riziko již od roku 1999, operační bylo přidáno až do pravidel Basel II. Tržní riziko zahrnuje finanční deriváty a některé další položky, které reagují na změny tržních cen. Operační riziko zahrnuje informační technologie, lidský faktor a interní procesy v bankách (Revenda a kol., 2014).

3.3.3 Pravidla úvěrové angažovanosti

Dalšími limity upravujícími omezení ztráty, kterou může banka či záložna utrpět při selhání jednoho klienta či ekonomicky spjaté skupiny osob, jsou pravidla úvěrové angažovanosti. Tato pravidla omezují výši aktiv a podrozvahových položek vůči osobě nebo skupině osob v závislosti na kapitálu, jsou stanovena ČNB, v souladu se ZoB, ve vyhlášce. Revenda a kol. uvádí, že mezi hlavní cíle stanovení a kontroly pravidel v oblasti úvěrové

³³ splatnost min 5 let

³⁴ splatnost 2 – 5 let

angažovanosti patří limitování úvěrů, které banky poskytují svým pobočkám, popřípadě sesterským společnostem, dále diverzifikace pohledávek a podrozvahových položek bank, které minimalizují úvěrová rizika a regulace pohledávek vůči svým majitelům, zaměstnancům a dalším spjatým osobám (Revenda a kol., 2014).

3.3.4 Pravidla likvidity

Veškeré úvěrové instituce jsou ze zákona povinny udržovat trvale svou platební schopnost, resp. musí dodržovat pravidla likvidity. Tato pravidla mohou upravovat minimální výši likvidních prostředků ve vztahu k aktivům či pasivům. Likviditu lze označit za riziko ztráty schopnosti dostát svým finančním závazkům v době, kdy se stanou splatnými, popřípadě riziko ztráty schopnosti financovat aktiva. Její význam roste v rámci Basel III (ČNB dohled, 2014).

3.4 Systém pojištění vkladů

Systém pojištění vkladů funguje zejména jako ochrana vkladatelů a zvyšuje důvěryhodnost bankovního systému. V rámci pojištění vkladů jsou pojištěny veškeré vklady jak fyzických, tak právnických osob v Kč i v jiných měnách. Ze zákona jsou pojištěny vklady u bank, spořitelních družstevch a stavebních spořitelních. Na vklady, vedené v pobočkách zahraničních bank, se systém pojištění vkladů nevztahuje, jelikož jsou vklady pojištěny v zemi, ve které má sídlo mateřská banka. Mezi tyto pobočky zahraničních bank patří např. NN nebo mBank (FPV, 2015).

Vklady jsou v ČR pojištěny u Fondu pojištění vkladů (dále jen „FPV“), který je zřízen speciálním zákonem³⁵. FPV je právnickou osobou zapsanou v obchodním rejstříku. Banky, záložny i stavební spořitelny se sídlem v ČR jsou povinny účastnit se systému pojištění a pravidelně do FPV odvádět finanční příspěvky. Hlavní rolí fondu je chránit svěřené vklady a posilovat bankovní důvěru zejména v hospodářsky nepříznivých obdobích. Pokud některá z pojištěných institucí není schopná dostát svým závazkům, výplatu vkladů začne provádět sám FPV a to ve výši 100 % jejich vkladů včetně úroků, až do výše **100 000 EUR**, přičemž výplata náhrad musí být zahájena do 20ti pracovních dní od data doručení platební neschopnosti. Díky

³⁵ Zákon č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, doplňuje zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

systemu pojištění se tak klienti nemusí bát, že by přišli o své vložené peníze. Za poslední dobu FPV uskutečnil výplaty náhrad vkladů z dvou spořitelních družstev, kterým ČNB odebrala povolení působit dále jako družstevní záložny. Za celou dobu své existence FPV prováděl výplaty ve dvaceti případech v celkové výši přes 40 mld. Kč (FPV, 2015).

Příspěvek banky do Fondu činí **0,04 %** z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za příslušné kalendářní čtvrtletí, v případě spořitelního družstva se jedná o **0,08%**, u stavebního spoření je příspěvek **0,02 %**.

3.4.1 Historie pojištění vkladů družstevních záložen

Pojištění vkladů bylo v ČR povinně zavedeno v roce 1994 s plněním 80% vkladu do maximální výše 125 000 Kč. Ke změně došlo až v roce 2002 nabytím účinnosti zákona č. 212/2002 Sb., kterým se změnil ZoDZ. Touto změnou bylo navýšeno relativní vymezení náhrady za pojištěný vklad z původních 80 % na 90 %. Výše náhrady vyplácená fondem byla po odečtení splatných závazků oprávněné osoby navýšena z 100 000 Kč na 400 000 Kč (ÚDDZ, zpráva, 2002) Další změna přišla s novelizací ZoDZ v roce 2004, výše pojištění se zvýšila ze 400 tis. Kč na 700 tis. Kč. Předposlední významnou změnou byla novelizace ZoB v roce 2008, která se dotkla i záložen. Výplata náhrady ze zvýšila až na 50 tis. EUR a to až do výše 100 % pojištěného vkladu. Původní 10 % spoluúčast klientů tak byla zrušena. Tuto změnu lze chápat jako reakci na krizi, která se v té době odehrávala na finančních trzích. Záměrem bylo především posílit důvěru klientů v bankovní instituce. K poslední změna týkající se částky pojištění vkladů došlo k 31. prosinci 2010, kdy se pojištění zvýšilo až na 100 tis. EUR, což přineslo velký význam zejména v sektoru záložen. Důvěra v tento sektor posílila a díky narůstajícím vkladů se navyšovaly bilanční sumy záložen (ČNB dohled 2004 - 2014).

3.5 Změna právní formy družstevní záložny

Bankovní licenci je možné udělit pouze akciové společnosti, jak už bylo zmíněno v kapitole 3. 1. 3. Novelizací ZoB z roku 2011³⁶ byl přidán §4a, podle kterého: „*licenci lze udělit též na žádost spořitelního a úvěrního družstva, pokud současně požádá i o souhlas se změnou právní formy spořitelního a úvěrního družstva na akciovou společnost*“. ČNB musí vydat souhlas k této změně právní formy a zároveň musí udělit bankovní licenci. Obě dvě žádosti jsou vedeny ve správním řízení. Jakmile nabude právní moci udělení licence i souhlas se změnou právní formy záložny na akciovou společnost, je možné podat návrh na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku. Právní účinky této změny nastávají ke dni zápisu do obchodního rejstříku (ZoB, ZoPŘ, 2010).

Změna právní formy záložen do konce února 2011 nebyla přípustná, a proto byl taktéž novelizován ZoDZ, kde byl upraven text v §13 odst. 5 takto: „*Změna právní formy družstevní záložny není přípustná. To neplatí v případě změny právní formy na akciovou společnost, pokud Česká národní banka udělila souhlas k takové přeměně a současně rozhodla o udělení bankovní licence*“.

Záložna je povinna splnit totožné podmínky, které je nucen splnit i kterýkoliv jiný žadatel. Účinky bankovní licence jsou odloženy až ke dni zápisu změny právní formy záložny do obchodního rejstříku. K tomuto dni taktéž zaniká povolení působit jako záložna. Proces změny se nadále řídí zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, dále jen ZoPŘ³⁷.

Změna právní formy záložny je jednou z možností³⁸ přeměny obchodních společností a družstev upravená ZoPŘ, je však jedinou povolenou možností pro záložny. Změnou právní formy právnická osoba družstva nezaniká ani nepřechází její jmění na právního nástupce, mění se pouze její vnitřní právní poměry a postavení jejich společníků, jedná se tedy o formální změnu (§360 ZoPŘ, 2010).

³⁶ Novela provedena zákonem č.41/2011 Sb., účinným od 28. února.2011

³⁷ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev ze dne 19. března 2008 ve znění pozdějších předpisů, dále jen ZoPŘ.

³⁸ Přeměnu lze uskutečnit fúzí, rozdělením, převodem jmění na společníka a změnou právní formy.

Kuhn a kol. (2011, s. 1047) uvádějí, že změnu právní formy lze rozčlenit do několika navazujících kroků:

1. zpracování projektu změny právní formy,
2. schválení projektu změny právní formy,
3. podání návrhu na zápis změny právní formy do obchodního rejstříku,
4. zápis změny právní formy do obchodního rejstříku.

Podle §23 ZoPŘ přeměnu družstva musí schválit členská schůze, a to alespoň³⁹ dvěma třetinami hlasů členů přítomných na členské schůzi. Rozhodnutí o přeměně družstva musí být zaneseno v notářském zápise, jehož přílohou je Projekt přeměny právní formy (dále jen „Projekt“). Statutární orgán, kterým je představenstvo družstva, rovněž zpracuje podrobnou Zprávu o přeměně (dále jen „Zpráva“) a objasní v ní její důsledky, zejména:

- odůvodní výši vkladu do základního kapitálu a výši případných doplatků na dorovnání,
- dochází-li k výměně členských podílů, musí být odůvodněn výměnný poměr členských vkladů a zároveň popsány obtíže, vyskytlé při oceňování tohoto poměru,
- dopady přeměny na věřitele družstva a změny ekonomického a právního postavení členů (§24 odst. 2)

3.5.1 Projekt přeměny právní formy

Projekt záložny je stěžejním dokumentem celého procesu, který je vypracován představenstvem společnosti, musí mít písemnou podobu a obsahovat náležitosti uvedené v ZoPŘ:

- firmu, sídlo a identifikační číslo družstva před změnou právní formy,
- právní formu, kterou má družstvo resp. družstevní záložna nabýt,
- firmu po nabytí právní formy,
- den, ke kterému byl projekt zpracován,
- společenskou smlouvu, zakladatelskou listinu nebo stanovy nově vzniklé akciové společnosti,

³⁹ Stanovy družstva mohou vyžadovat vyšší většinu hlasů.

- zvláštní výhody, které záložna poskytuje statutárnímu orgánu nebo členům, popřípadě dozorčí radě či kontrolní komisi – uvede se taktéž komu je výhoda poskytnuta a kdo ji poskytuje,
- pravidla postupu vypořádání se členem, který se změnou právní formy nesouhlasil,
- identifikační údaje⁴⁰ osob, které budou po zápisu změny právní formy statutárním orgánem nebo členem dozorčí rady akciové společnosti,
- počet, podobu, druh, formu a jmenovitou hodnotu akcií určených pro akcionáře nemusí obsahovat, pokud bude obsahovat způsob jejich určení viz §13 odst. 5 ZoDZ,
- počet členů dozorčí rady banky volených zaměstnanci.

Po vypracování Projektu musí být následně uložen do sbírky listin obchodního rejstříku, alespoň 1 měsíc před dnem jeho schválení, aby měli všichni účastníci transformace dostatek času opatřit si relevantní informace o chystané změně právní formy. Zároveň musí být alespoň 1 měsíc před schválením Projektu zveřejněno oznámení o jeho uložení do sbírky listin v Obchodním věstníku. Věřitelé i společníci transformující záložny mohou nahlížet a žádat o opisy projektu i v sídle záložny, kde je Projekt taktéž k dispozici. Projekt musí být zpracován na základě účetní závěrky s podmínkou, že od data závěrky ke dni schválení změny právní formy nesmí uplynout více než 6 měsíců (Kuhn a kol., 2010, s. 1038).

3.5.2 Mezitímní účetní závěrka

Záložna je povinna ke dni zpracování Projektu vyhotovit mezitímní účetní závěrku⁴¹ a ověřit ji auditorem. Údaje v ní uvedené nesmí být starší 3 měsíců počítáno ke dni schválení změny právní formy (§365 a 366 ZoPŘ, 2010).

3.5.3 Konečná účetní uzávěrka

Spořitelni družstva je zároveň povinno vypracovat i konečnou účetní závěrku, která musí být ověřena auditorem. Tato povinnost se váže ke konci měsíce následujícího po měsíci, do kterého spadá den zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku (Kuhn a kol., 2010).

⁴⁰ Jména, příjmení, bydliště, firmy nebo názvy sídla a identifikační čísla osob.

⁴¹ Pouze tehdy, není-li den zpracování změny právní formy rozvahovým dnem. Mezitímní účetní závěrka je definována v §19 odst. 3 zákona o účetnictví jako *účetní závěrka sestavená v průběhu účetního období k jinému okamžiku, než je konec rozvahového dne.*

3.5.4 Znalecký posudek

Při transformaci záložny na banku je důležitým a povinným krokem i vypracování znaleckého posudku. Návrh na jmenování znalce⁴² podává záložna, přičemž jmenování znalce je podmíněno souhlasem příslušného krajského soudu⁴³, který je povinen rozhodnout do 15dnů od doručení návrhu.

Kuhn a kol. (2010) uvádí, že znalec provede detailní srovnání mezi výší základního kapitálu uvedené v Projektu a výší čistého obchodního majetku společnosti. Podle § 367 odst. 2 ZoPŘ vyplývá, že výše základního kapitálu nemůže být vyšší, než je částka čistého obchodního majetku vyplývajícího z posudku znalce.

Znalecký posudek musí obsahovat podrobný popis jmění transformující se záložny a částku, na kterou se čisté obchodní jmění oceňuje. Dále musí uvést alespoň dva použité způsoby ocenění jmění a v neposlední řadě údaj, zda výše čistého obchodního majetku dosahuje výše základního kapitálu uvedené v Projektu. Nastane-li situace, že vlastní kapitál nově založené akciové společnosti je nižší než základní kapitál, společníci jsou povinny doplatit rozdíl v penězích bez zbytečného odkladu (Kuhn a kol, 2010, s. 1053-4)

3.5.5 Schválení změny právní formy

Podle §23 ZoPŘ přeměnu družstva musí schválit členská schůze jako nejvyšší orgán, a to alespoň⁴⁴ dvěma třetinami hlasů členů přítomných na členské schůzi. Rozhodnutí o přeměně družstva musí být zaneseno v notářském zápise, jehož přílohou je Projekt a účetní závěrka (ZoPŘ, 2010).

3.5.6 Návrh na zápis změny právní formy

Návrh na zápis změny právní formy záložny do obchodního rejstříku je možné podat po uplynutí 30ti dnů ode dne, kdy byla změna právní formy schválena členskou schůzí. (§372). Zákon tak dává prostor členům na vystoupení z družstva jednostranným právním úkonem (ZoPŘ, 2010).

⁴² Znalcem se rozumí *osoba zapsaná v seznamu znalců a oprávněná ke zpracování posudku podle zákona o znalcích a tlumočnících*) Kuhn, 2010, s. 131)

⁴³ Podle sídla společnosti, která se bude transformovat.

⁴⁴ Stanovy družstva mohou vyžadovat vyšší většinu hlasů.

4 Praktická část

4.1 Vývoj v sektoru družstevních záložen

Družstevní záložny mají v českém bankovním systému svůj podíl, i když představují necelé 1 % z celé bilanční sumy. V polovině 90. let se podařilo oživit jejich tradici, která v centrálně řízené ekonomice neměla své místo. Podnikání záložen představuje přijímání vkladů od klientů a poskytování úvěrů. V době, kdy se kampeličky vrátily na český trh, nabízely svým klientům zhodnocení vkladů až ve výši 10 % p. a. (Dvořák, 2005), kvůli takto zvolené strategii a špatnému managementu, stávalo se pravidelně, že nakonec zkrachovaly a mnoho klientů, tak přišlo o své celoživotní úspory.

Původní legislativa byla velmi nedokonalá a musela projít, resp. prochází stále mnohými novelizacemi. Na svém prvopočátku stačilo k založení kampeličky složit základní jmění ve výši 100 tis. Kč a nebyl kladen důraz na odbornou způsobilost vedoucích pracovníků. S původní myšlenkou regionální působnosti neměl nový model družstevního bankovníctví nic společného.

Tabulka 1 - Vývoj sektoru družstevních záložen

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
počet členů	7 092	25 160	63 301	126 486	111 744	?	?	?	?	30 611
počet DZ	45	66	76	133	134	134	127	119	111	20
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
počet členů	36 637	44 789	35 921	47 954	34 006	44 687	54 402	53 594	57 179	?
počet DZ	20	19	17	17	14	14	13	12	11	11

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČNB

Nejvíce byla podceněna regulace záložen, proto původní dynamický vývoj vyústil v hlubokou krizi, která zapříčinila značné zmenšení segmentu viz tabulka č. 1. Z této tabulky je rovněž zřejmý navyšující počet členů i samotných záložen od roku 1996 do roku 2000. Údaje o počtu členů záložen z let 2001 – 2004 nejsou dostupné, jelikož v tomto období ÚDDZ, který zpracovával roční zprávy o výkonu dohledu nad sektorem záložen, tyto informace

nezveřejňoval. Po integraci dohledu nad bankovní soustavou v roce 2006 a převzetí dohledu a regulace ČNB byly informace opět kompletní.

Záložny využívaly pro přilákání nových klientů výrazně vyšší úrokové sazby, než nabízely v té době banky. Založit kampeličku, díky prvotní legislativě, nebylo nikterak složité.

Tabulka 2 - Počet aktivních družstevních záložen ve vybraných letech

Rok	Počet družstevních záložen	
	Zapsaných v OR	Činné DZ
2001	134	55
2002	127	46
2003	119	42
2004	111	33

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČNB

Tabulka č. 2 znázorňuje poměr záložen zapsaných v OR a skutečně činných záložen. Je pravděpodobné, že 2/3 bylo založeno účelově pro ukrytí podnikatelských aktivit.

Na přelomu tisíciletí vyústila situace v sektoru záložen v hlubokou krizi, která byla zapříčiněna nerozváženými a mnohdy podvodnými kroky ve vedení záložen. Jakmile se záložny dostávaly do nucených správ a začaly hromadně krachovat, řada klientů vybrala své úspory, čímž podstatně snižovali likviditu. ÚDDZ odhaloval skutečné počínání záložen a probíhala rozsáhlá šetření a následné odebrání povolení, podrobně popsáno ve výroční zprávě ÚDZZ (2000). K výrazné změně přispěla novela zákona č. 280/2004 Sb., ZoDZ, která harmonizovala českou legislativu s právem EU a navýšila tak základní kapitál na 35 mil. Kč viz kapitola č. 3.1.4. Tento krok způsobil, že mnoho záložen muselo ukončit svou činnost, povětšinou na základě vlastního usnesení členských schůzí, tím pádem počet členů v roce 2005 klesl na 30 611 a počet záložen se snížil na 20 (ÚDZZ, 1999 – 2004).

Dalším významným milníkem, byla implementace směrnice Basel II do české právní úpravy v roce 2007. Tato směrnice s sebou přináší změny týkající se obezřetnosti podnikání, konkrétně pravidla kapitálové přiměřenosti viz kapitola 3.3.1.

Počet záložen se i nadále snižuje. Jednou z nejvýraznějších změn byla transformace Fio družstevní záložny na banku v roce 2010. Následně vstoupila do likvidace záložna Unibon, u které však rozhodnutí ČNB o odejmutí povolení působit dále jako záložna, nebylo ničím překvapujícím, potýkala se již dlouho dobu s finančními problémy. Poté v roce 2013 vstoupilo do likvidace MSD, které v té době mělo nejvyšší bilanční sumu. Další kampeličkou, která už nepůsobí na bankovním trhu a její vklady jsou vypláceny FPV je WPB Capital. Kvůli nedostatkům, které byly postupně zjištěny, prochází celý sektor záložen změnou, která v důsledku této formě peněžního bankovníctví změni zcela tvář (ČNB, dohled, 2007 – 2014)

4.2 Aktuální situace v sektoru družstevních záložen

Trend nabízení vyšších úrokových sazeb, než na jaké jsou střadatelé zvyklí z bank, však pokračuje i nadále. Díky tomu se záložnám stále dařilo navyšovat počet vkladů, které pak mohly poskytovat dále jako úvěry. Od 1. července letošního roku (2015) však další navyšování bilanční sumy nebude tak jednoduché.

Tabulka 3 – Družstevní záložny – základní údaje

družstevní záložna	počet členů	bilanční suma (v tis. Kč.)	základní kapitál (v tis. Kč.)	členský vklad (v Kč)	vznik	zisk/ztráta (v tis. Kč.)
AKCENTA, spořitel. a úvěr. dr.	5 079	3 339 073	346 931	1	20.2.1996	-18 777
ANO, spořitelní družstvo	10 701	937 923	151 464	1000	14.12.1999	-23 387
Artesa, spořitelní družstvo	3 044	3 745 502	630 805	100	8.7.1999	1 492
Citfin, spořitelní družstvo	4 277	1 436 055	37 004	1	26.7.1999	3 576
České spořitelní družstvo	64	61 116	35 546	14 000	4.4.2006	390
Družstevní záložna Kredit	130	44 361	16 060	1	24.1.1996	57
Družstevní záložna PSD	419	403 961	79 340	1	20.2.1996	5 198
Moravský Pěněžní Ústav - s. d.	11499	9 647 554	1 067 011	1000	15.8.1996	30 237
Peněžní dům, spořitelní družstvo	2 489	849 343	132 566	1 000	18.3.1996	7 961
Podnikatelská družstevní záložna	99	280 804	44 400	30 000	1.1.1996	158
Záložna CREDITAS, s. d.	19 378	10 532 545	865 246	100	26.2.1996	11 346

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv jednotlivých záložen ke dni 31. 12. 2014

Tabulka č. 3 nabízí údaje, které pochází z výročních zpráv jednotlivých záložen za rok 2014. V sektoru záložen působí 11 subjektů, jejichž bilanční suma dohromady přesahuje částku 30 mld. Kč (viz tabulka č. 6). Mezi největší záložny, co se do počtu členské základny, výše bilanční

sumy či kapitálové vybavenosti týče, se řadí Moravský Peněžní Ústav (dále jen „MPÚ“) a Záložna Creditas. Obě tyto záložny dalece přesahují limitní výši bilanční sumy 5 mld. Kč a výše jejich základního kapitálu splňuje požadavek na získání bankovní licence. Taktéž MPÚ a Creditas se podařilo dosáhnout nejvyšších zisků a to 30 mil. Kč, resp. 11. mil Kč. Mezi záložnami jsou i dvě, které vykazují ztrátu za účetní období. Jsou jimi Akcenta, se ztrátou přes 18 mil. Kč a ANO s ještě vyšší ztrátou přes 23 mil. Kč.

Zajímavostí jsou České spořitelní družstvo, Družstevní záložna Kredit, Družstevní záložna PSD a Podnikatelská záložna. Jejich členská základna se pohybuje řádově ve stovkách členů. České spořitelní družstvo a Podnikatelská družstevní záložna dokonce požadují velmi vysoký členský vklad, který může na první pohled působit, jako odrazení běžných klientů o využívání jejich služeb. Ani jejich internetové stránky nenabízejí podrobné informace o jejich činnosti, proto je lze považovat za subjekty, které nejsou zřízeny, aby poskytovaly služby široké veřejnosti.

Zbývajících sedm záložen poskytuje standardně služby tak, jak ji to umožňuje ZoDZ. Působí buďto regionálně, což je příkladem např. Peněžního domu, jehož služby využívají především klienti z okolí Uherského Hradiště, kde má sídlo, nebo působí celorepublikově, jako je tomu u Creditas, která má rozsáhlou pobočkovou síť. Vysoký počet poboček je rovněž důvodem nejvyššího počtu členů. Více než jednu pobočku rovněž nabízí MPÚ, Artesa či Akcenta.

4.2.1 Důvody odnětí licence MSD a WPB Capital

Velká část této diplomové práce je věnována tématu týkajícímu se změn v novelizaci ZoDZ. Pro vysvětlení, proč k těmto změnám vlastně došlo, jsou následně podrobněji popsány případy dvou záložen, kterým v letech 2013 a 2014 ČNB odejmula povolení působit dále jako záložna. Záložny tak skončily v likvidaci, i když svojí výší bilanční sumy a velikostí členské základny patřily mezi největší a nejstarší (působily od roku 1999) subjekty v tomto sektoru. Příčiny odejmutí povolení souvisí se zjištěním ČNB o nedostacích, které záložny vykazovaly a je tedy potřeba jim do budoucna předcházet, aby se podobná situace neopakovala. Snahou novely ZoDZ, kterou ve spolupráci s Ministerstvem financí připravovala ČNB, je stabilizace celého sektoru a navrácení k původním hodnotám družstevního bankovníctví.

Tabulka 4 – Družstevní záložny v likvidaci

družstevní záložna	počet členů	bilanční suma (v tis. Kč.)	základní kapitál (v tis. Kč.)	zisk po zdanění (v tis. Kč.)	odejmutí povolení
WPB Capital, spořitelní družstvo	10 120	5 406 565	483 698	91 505	24.6.2014
Metropolitní spořitelní družstvo	13 600	10 311 273	908 508	165 046	18.12.2013

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv za rok 2012

WPB Capital ani MSD před odebráním povolení nevykazovaly žádné varovné signály, že by mohlo být něco v nepořádku, ba naopak. Oběma záložnám se dařilo dosahovat zisku, viz tabulka č. 4, jejich členská základna se rozrůstala a WPB Capital dokonce mělo v plánu žádat o bankovní licenci, o čemž informovalo na svých internetových stránkách. MSD disponovalo s 8 pobočkami po celé ČR, oproti tomu WPB Capital (1 pobočka) nabízelo možnost zřizovat produkty prostřednictvím internetových stránek, proto i jejich členové byly z celého území ČR. V květnu roku 2013 ČNB informovala na svých internetových stránkách o předběžném opatření, které nedovolovalo MSD přijímat ani vyplácet finanční prostředky svým klientům a následně o týden později obdrželo obdobné opatření i WPB Capital, s tím rozdílem, že nesměli pouze přijímat finanční prostředky. I přes veškerá odvolání a snahy představenstva obou záležitostí, nakonec musely ukončit svou činnost. MSD po necelém půl roce po zahájení vedení správního řízení a WPB Capital po roce.

V případě MSD hlavními důvody pro odejmutí povolení dle vyjádření ČNB ze dne 18. prosince 2013 byly: „Závažné nedostatky v podnikání této družstevní záložny, které poškozovaly zájmy jejich vkladatelů a významným způsobem ohrožovaly její bezpečnost a stabilitu“. MSD dle informací ČNB poskytovalo až stamilionové úvěry na nereálné podnikatelské záměry, u kterých nebyla řádně prověřena bonita klientů, možnosti splácení úvěru a ignorováno propojení mezi jednotlivými žadateli o úvěr. V souvislosti s tímto bylo vzneseno obvinění na 17 osob z řad managementu a zaměstnanců společnosti, o čemž informoval jako první portál Ihned dne 10. dubna 2014. V současné době se hovoří o vytunelování společnosti.

Průběh odnětí licence u WPB Capital probíhal delší dobu, než tomu bylo v případě MSD. Předběžné opatření záložně zakazovalo pouze přijímat vklady od svých klientů, vyplácet peníze mohla bez omezení. Z tiskových zpráv a informací záložny, které zveřejňovala na svých

webových stránkách lze vyčíst, že představenstvo podnikalo různé kroky k tomu, aby odvrátili rozhodnutí ČNB. V únoru 2014 dokonce informují Hospodářské noviny o zájmu vstupu významného investora do záložny, který by značně posílil celkový kapitál společnosti. I přes tyto snahy se rozhodla ČNB v červnu 2014 odejmout WPB Capital povolení působit jako družstevní záložna a své konání odůvodnila: „*Důvodem bylo umělé navyšování kapitálu WPB Capital z peněžních prostředků družstevní záložny poskytnutých formou úvěrů, nabývání nedovolených typů cenných papírů a obcházení limitu angažovanosti. To vše se podle zjištění ČNB dělo přes síť účelově založených obchodních společností*“.

V souvislosti s těmito událostmi jsou změny týkající se družstevního bankovníctví zcela logickým vyústěním. Snahou všech záložen je nyní na tyto změny reagovat buď přeměnou na banku či přizpůsobením se nově nastaveným pravidlům.

4.3 Porovnání bank a družstevních záložen

Záložny tvoří malou část bankovního sektoru, jak již bylo zmiňováno výše, přesto poskytují obdobné produkty jako banky. Následně proto budou pomocí komparace popsány stavy obou subjektů za předchozích 5 let.

Tabulka 5 – Počet úvěrových institucí

typ instituce	2010	2011	2012	2013	2014
banky celkem	41	44	43	44	45
pobočky zahraničních bank	19	21	20	21	22
stavební spořitelny	5	5	5	5	5
banky	17	18	18	18	18
družstevní záložny	14	14	13	12	11

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČNB k 31. 12. 2014

Tabulka č. 5 ilustruje každoroční trend zvyšování poboček zahraničních bank na území ČR. V rámci jednotné bankovní licence není vstup na bankovní trh složitý, o čemž svědčí i fakt, že poboček zahraničních bank je na našem území více než „domácích“ bank, které dostaly licenci od ČNB. Situace stavebních spořitelen je dlouhodobě neměnná, oproti tomu sektor záložen každoročně přichází o 1 subjekt. Pro rok 2015 nelze předpokládat, že by se situace změnila, ale

v nadcházejícím roce by mělo dojít ke snížení počtu záložen a zároveň ke zvýšení počtu bank, proběhnou-li transformace bez problému.

4.3.1 Bilanční suma

Bilanční suma bank se každoročně zvyšuje. Ve vývoji záložen je patrná změna v letech 2010 až 2013. Po zrušení spoluúčasti a následného zvýšení pojištění vkladů na 100 000 EUR (na konci roku 2010) rapidně vzrostly vklady záložen mezi roky 2010 a 2012, což dokazuje růst bilanční sumy za 2 roky o 20 mld. Kč.

Tabulka 6 - Vývoj bilančních sum v mld. Kč

typ instituce	2010	2011	2012	2013	2014
banky celkem	4 189	4 476	4 614	5 142	5 311
velké banky	2 429	2 560	2 648	3 018	3 031
střední banky	547	850	955	1021	1121
malé banky	268	74	115	158	183
pobočky zahraničních bank	476	516	416	474	520
stavební spořitelny	469	476	480	472	456
družstevní záložny	19,9	28,2	39,3	31,6	31,3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB

Tabulka č. 6 znázorňuje zastavení meziročního nárůstu bilanční sumy v roce 2012 a od té doby dochází ke snižování. Důvodem je již zmiňované odejmutí povolení dvěma největším subjektů tohoto sektoru. Pokračující trend poklesu bilančních sum záložen je možné predikovat i do budoucna v souvislosti s úpravou ZoDZ. Největší záložny budou nuceny se transformovat na banky a ty menší nebudou moci nadále růst

Pobočky zahraničních bank a stavební spořitelny proměnlivě zvyšují a následně snižují své bilanční sumy. Ve sledovaném období se pohybují řádově mezi 400 až 500 mld. Kč.

Nejvyšší podíl na bilanční sumě a to více než 50 % je tvořen velkými bankami. Rozdělení bank určuje ČNB následovně⁴⁵:

- velké banky - bilanční suma > 250 mld. Kč,
- střední banky - bilanční suma 50 - 250 mld. Kč,
- malé banky - bilanční suma < 50 mld. Kč.

Tabulka 7 – Porovnání bilančních sum velkých bank v mil. Kč

	2014	2013	2012	2011	2010
Česká spořitelna	902 589	968 723	920 403	892 598	881 629
ČSOB	865 639	962 954	865 065	936 593	885 055
Komerční banka	862 776	863 980	786 836	754 810	698 014
Unicredit Bank	508 616	464 622	318 909	288 673	270 176

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv jednotlivých bank za rok 2014

Tabulka 8 – Základní údaje velkých bank

	zaměstnanci	pobočky	klienti v tis.	zisk v mil. Kč
Česká spořitelna	10 744	644	5 035	15 071
ČSOB	7 406	319	2 908	13 621
Komerční banka	7 624	399	1 626	12 985
Unicredit Bank	2 932	173	?	4 911

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv jednotlivých bank za rok 2014

Mezi velké banky se v ČR řadí ČS, ČSOB, KB a Unicredit. V Tabulce č. 7 je znázorněn vývoj bilančních sum velkých bank v letech 2010 až 2014. Na první příčce se drží ČS, která zároveň dosahuje i největších zisků. Prvenství ji patří i v počtu klientů, kterých je více než 5 mil. ČNB ve svých každoročních zprávách o výkonu dohledu uvádí, že bankovní sektor zaměstnává přes 40 tisíc zaměstnanců. Z tabulky č. 8 je zřejmé, že čtvrtina z nich jsou zaměstnanci právě ČS.

⁴⁵ Podrobnější rozdělení bank je v Příloze č. 1.

4.3.2 Hospodářské výsledky

K dalšímu porovnání bank a záložen došlo za pomoci sestavení přehledné tabulky týkající se hospodářských výsledků bankovního sektoru za období od roku 2010 až do roku 2014.

Tabulka 9 – Hospodářské výsledky v mil. Kč

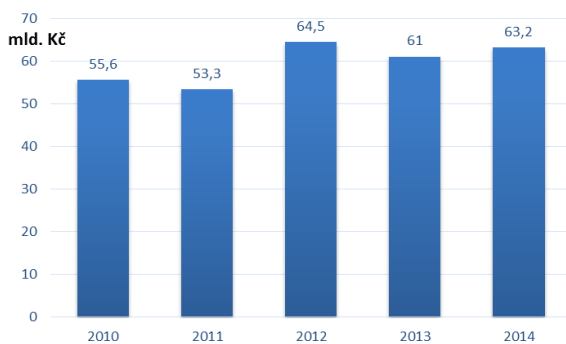
Banky	2010	2011	2012	2013	2014
zisk z finanční činnosti v mil. Kč	157 376	162 089	167 100	168 200	168 000
- úrokový zisk	105 308	109 935	107 800	105 500	110 400
- zisk z poplatků a provizí	38 493	39 059	37 300	37 100	36 100
správní náklady	62 381	66 049	66 500	65 800	70 400
ČISTÝ ZISK	55 600	53 300	64 500	61 000	63 200
družstevní záložny	2010	2011	2012	2013	2014
zisk z finanční činnosti v mil. Kč	513	1 026	1 169	1 450	1 150
- úrokový zisk	406	934	1 090	1 269	1 153
- zisk z poplatků a provizí	55	72	74	105	99
správní náklady	393	555	607	775	635
ČISTÝ ZISK	- 39	123	304	- 20	64

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv ČNB z roku 2012 a 2014

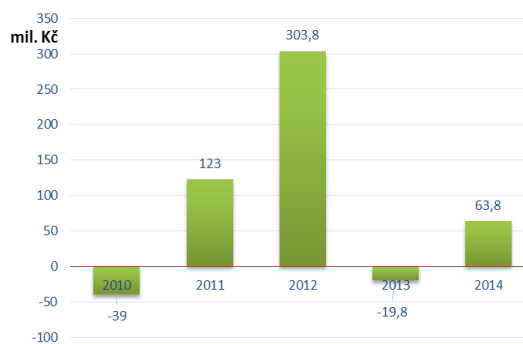
Tabulka č. 9 znázorňuje zisk z finanční činnosti, který je z největší části tvořen úrokovými ziskem a ziskem z provizí a poplatků. Dále jsou uvedeny správní náklady jako nejvýznačnější nákladová položka a čistý zisk, jehož vývoj je znázorněn i graficky.

Bankovní sektor lze považovat za trvale stabilní. Ve sledovaném období každoročně vykazuje čistý zisk více než 55 mld. Kč. Nejvýznamnější položku zisku z finanční činnosti představují úrokové výnosy, které pravidelně každý rok dosahují více než 105 mld. Kč. Druhou nejpodstatnější část tvoří zisk z poplatků a provizí, který představuje více než 20 % z celkového zisku. Nejvyšší nákladovou položku představují správní náklady, které od počátku roku 2010 stále stoupají.

Graf 1 – Čistý zisk bank v mld. Kč

Graf 2 – Čistý zisk DZ v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv ČNB z roku 2012 a 2014

U vývoje záložen je situace zcela opačná. Na počátku roku 2010 záložny dosáhly ztráty 39 mil. Kč, což do jisté míry mohlo být způsobeno transformací Fio družstevní záložny, v té době největšího subjektu v sektoru záložen, na banku. Následně je možné z tabulky č. 9 a grafu č. 2 pozorovat značný nárůst čistého zisku, který v roce 2012 dosáhl svého maxima téměř 304 mil. Kč. Rok 2012 je možné všeobecně označit za „zlatý rok“ záložen. Celý sektor vzkvétal, rozšiřovala se klientská základna a důvěra v záložny již nebyla tak křehká jako dříve. Pak ale nastalo v roce 2013 zemětřesení týkající se MSD a WPB Capital a sektor se opět dostal do ztráty. Stejně jako je tomu u bank, tak i u záložen nejvýznamnější položku zisku z finanční činnosti tvoří úrokové výnosy a to více než 80 %⁴⁶ a následně zisk z poplatků a provizí méně než 10 %. Menší podíl zisku z poplatků a provizí lze logicky vysvětlit tak, že záložny nevyužívají poplatkovou politiku v takové míře, jako banky. Řadu produktů záložny nabízejí pro své klienty zcela zdarma⁴⁷ z důvodu konkurenční výhody oproti bankám.

4.3.3 Vlastnická struktura

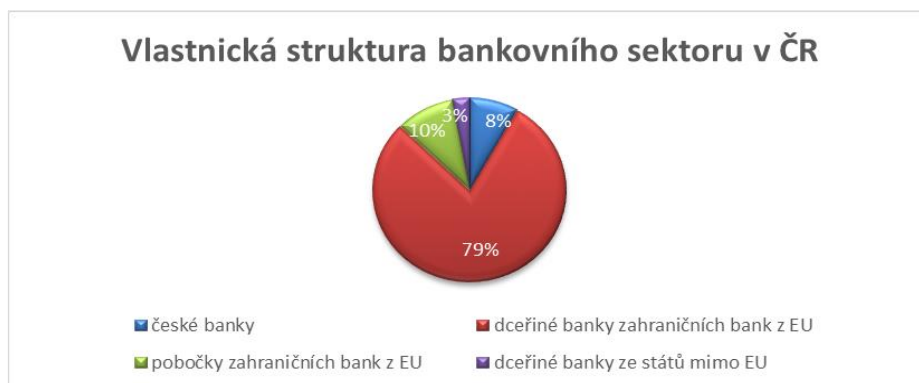
Jedním ze základních rozdílů mezi bankami a záložnami je forma vlastnictví. Zatímco banky jsou akciovými společnostmi a své produkty nabízejí klientům, kteří se nepodílejí na řízení, u záložen je to zcela jinak. Družstevní záložny, jak sám název napovídá, mají právní formu družstva. Každý, kdo chce vstoupit do družstva, musí se stát jeho členem a zaplatit

⁴⁶ Tabulka s výpočty procent částí zisku z finanční činnosti je součástí Přílohy

⁴⁷ Tyto údaje jsou uvedené v jednotlivých sazebnících poplatků záložen

členský vklad, tím se stává vlastníkem určitého podílu družstva. Může se účastnit členských schůzí i hlasování. V současné koncepci založen je však počet členů, kteří by se chtěli aktivně podílet na řízení záložny minimální.

Graf 3 – Vlastnická struktura bankovního sektoru

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB

Banky a záložny je možné porovnávat i z pohledu vlastnické struktury. Z údajů ČNB vyplývá, že až 90 % bank tvoří zahraniční kapitál, z toho 80 % jsou přímo dceřiné banky zahraničních bank z EU, řadí se mezi ně i velké 4 banky. Konkrétně ČS spadá pod rakouskou Erste Group. ČSOB je dceřinou společností KBC Bank NV, jejíž vlastníkem je KBC Group NV se sídlem v Bruselu. KB je součástí mezinárodní francouzské skupiny Sociétés Générale. Hlavním akcionářem Unicredit je UniCredit Bank Austria AG, se sídlem ve Vídni, ovšem mateřskou společností je UniCredit S.p.A, se sídlem v Miláně. Tyto údaje vyplývají z jednotlivých výročních zpráv bank.

Pobočky zahraničních bank ze zemí EU tvoří 10 % bankovní soustavy a dceřiné banky ze států mimo EU tvoří pouze 3%. Banky s českým kapitálem či s účastí státu tvoří 8 % bankovního sektoru, což je znázorněno na grafu č. 3.

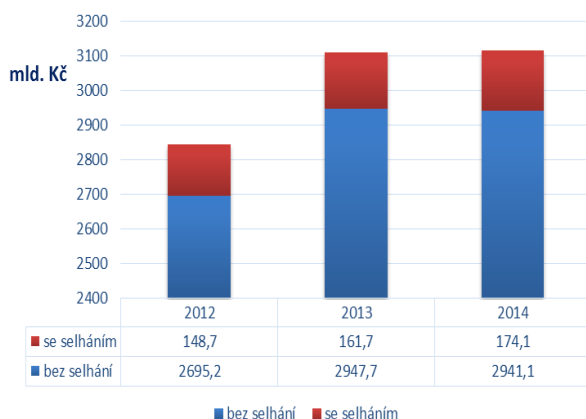
Co se týče vlastnické struktury záložen, výsledek je opačný, než je tomu u bank. Většina kapitálu pochází přímo z ČR podle informací, které záložny uvádějí v každoročních výročních zprávách. Osoby s kvalifikovanou účastí nad 10% jsou vždy uvedeny ve výroční zprávě. Základní kapitál je tvořen převážně členskými vklady a dalšími členskými vklady členů, čímž jsou kontrolovány

poměry na hlasovacích právech. Lze tedy říci, že některé záložny je možné považovat za ryze české společnosti.

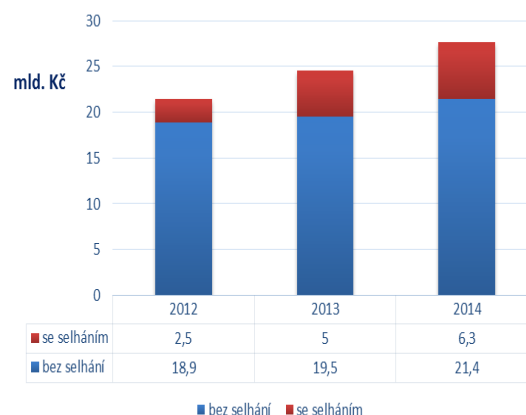
4.3.4 Úvěrové portfolio

Kvalita úvěrového portfolia hraje významnou roli, jelikož úvěrové riziko je to nejvyšší z případných rizik v sektoru záložen. Úvěry rovněž představují nejvýznamnější položku aktiv celého bankovního sektoru. ČNB ve své zprávě o bankovním dohledu za rok 2014 uvádí, že počet úvěrů se selháním se v případě družstevních záložen výrazně zvýšil. Meziroční nárůst je více než 25 %.

Graf 4 – Pohledávky bank

Graf 5 – Pohledávky družstevních záložen

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv ČNB z roku 2012 a 2014

Graf č. 5 znázorňuje pohledávky záložen za poslední 3 roky. Hned na první pohled je možné zaznamenat, že pohledávky se selháním se každoročně zvyšují a v roce 2014 již dosahovaly částky 6,3 mld. Kč z celkových 27,7 mld. Kč.

Úvěrové portfolio bank je dlouhodobě stabilní, i když meziroční nárůst zaznamenal zvýšení u pohledávek se selháním, stále tvoří cca 5 % z celkových pohledávek.

4.4 Důvody pro transformaci

Sektor družstevních záložen už nebude moci nadále působit tak, jak je znám nyní. Změny, které s sebou přináší novela ZoDZ jsou natolik významné, že dojde ke změně celého sektoru. Proto za hlavní důvody transformace v současnosti lze označit právě novelu ZoDZ.

4.4.1 Novelizace zákona o družstevních záložnách

Jedním z klíčových bodů novely je maximální výše bilanční sumy 5 mld. Kč. Dva subjekty (MPÚ a Creditas) tuto hranici překročily téměř dvojnásobně a další dva (Artesa a Akcenta) se jí blíží. Tato hranice tedy větší záložny nedobrovolně nutí do transformace na banky.

Dalším významným bodem novely je pravidlo 1:10, které klientům záložen umožňuje vkládat finanční prostředky pouze do desetinásobku členských vkladů (viz kapitola 3. 1. 5). Tímto je velice zasaženo podnikání družstevní záložny, které tak může být provozováno pouze v omezené míře. Mezi další nevýhody, které se záložen týkají od 1. ledna 2015, je dvojnásobný příspěvek do FPV oproti bankám, který je argumentován převážně tím, že záložny jsou všeobecně považovány za rizikovější subjekty než banky. Novela zákona se však týká i výše členského vkladu, který nově bude dosahovat 1 000 Kč, což má vést k větší zainteresovanosti osob uzavírajících členství. Mimo to záložny nebudou moci své služby poskytovat jiným osobám než svým členům. Limitní pravidlo však nebylo staveno pouze pro vklady, týká se i úvěrů. Nově bude možné čerpat úvěr jednou osobou⁴⁸ max. do výše 30 mil Kč. Všechny tyto změny povedou k radikální přeměně sektoru, která s sebou přináší otázku, zda-li se nejedná spíše o likvidaci družstevních záložen nežli jejich stabilizaci. Novela zákona totiž nepřináší záložnám žádné výhody, ale pouze direktivně mění sektor od základů.

4.4.2 Produkty a služby

Vyjma novely ZoDZ, která velkým záložnám nedává jinou možnost než se transformovat, existuje i řada jiných důvodů, proč tak učinit. Jedním z nich může být rozšíření portfolia produktů a služeb, které jsou standardně bankami nabízeny oproti záložnám. Významnou změnu představuje zejména možnost obchodování s cennými papíry, které záložny nemohou poskytovat. Nově transformovaným bankám se tak otevírají další možnosti týkající se investování klientů. Základem v tomto ohledu je kvalitně vyškolený personál, který klientům poskytne relevantní informace týkající se investování.

⁴⁸ Myšleno jedním členem, ekonomicky spjatou skupinou osob či členům, kteří jsou osobami blízkými.

Množství nabízených produktů záložen je užší než portfolio nabízené bankami. Zákon přesně vymezuje, jaké činnosti smějí úvěrové instituce poskytovat. Tato užší možnost podnikání záložen je dalším důvodem k transformaci. Mezi činnosti, které budou moci záložny navíc vykonávat po transformaci na banku, se jmenovitě řadí:

- investování do cenných papírů,
- poskytování investičních služeb podle zvláštního právního předpisu⁴⁹,
- finanční makléřství,
- výkon funkce depozitáře,
- poskytování bankovních informací,
- obchodování s devizovými hodnotami, které nejsou investičním nástrojem, a se zlatem,
- administrace investičních fondů.

Tabulka 10 – Produkty nabízené družstevními záložnami

družstevní záložna	BÚ	VP*	Platební karta	Schránky	úvěry	cizí měny	úvěry od (v Kč)	založení online	internet banking	počet poboček
AKCENTA, spořitel. a úvěr. dr.	ano	ano	ne	ne	ano	jen u TV	500 000	ano	ano	3
ANO, spořitelní družstvo	ano	ano	ne	ne	ano	ne	50 000	ano	ano	2
Artesa, spořitelní družstvo	ano	ano	ano	ano	ano	ano	2 000 000	ano	ano	2
Citfin, spořitelní družstvo	ne**	ne	ne	ne	ne	ano	ne	ne	ano	1
Moravský Pěněžní Ústav - s. d.	ano	ano	ne	ne	ano	ano	2 000 000	ano	ano	3
Peněžní dům, spořitelní družstvo	ano	ano	ano	ne	ano	ne	?	ne	ano	1
Záložna CREDITAS, s. d.	ano	ano	ano	ano	ano	ano	50 000	ano	ano	14

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů zveřejňovaných na webových stránkách záložen k 15. 10. 2015

* VP = vkladové produkty – spořicí účty a termínované vklady.

** Citfin neposkytuje standardní vkladové produkty jako většina záložen. Zabývá se především směnnými a devizovými operacemi. Poskytují tzv. Multiměnový účet, který je možné vést až v 29 měnách.

V tabulce č. 10 je přehled produktů, které nabízejí jednotlivé záložny. Čtveřice záložen⁵⁰, které se v tabulce nenacházejí, informace o poskytovaných produktech nezveřejňují na svých internetových stránkách, popřípadě internetové stránky vůbec nemají. Kromě spořitelního

⁴⁹ V bankovní licenci je přesně vymezeno, které hlavní investiční služby je banka oprávněna poskytovat.

⁵⁰ České spořitelní družstvo, Družstevní záložna Kredit, Družstevní záložna PSD a Podnikatelská družstevní záložna

družstva Citfin, které se specializuje na devizové operace, všichni ostatní nabízejí standardní vkladové produkty – spořicí účty a termínované vklady.

Tabulka 11 - Porovnání úrokových sazeb spořicíh účtů k 1. 11. 2015

Spořicí účet	úroková sazba (v % p. a.)	podmínky
Sberbank CZ, a. s.	1,43	pro vklady do 300 000 Kč
Air Bank	1,1	pro vklady do 250 000 Kč
Expobank	1,1	nemá pásmové úročení
Equa Bank	1	pro vklady do 200 000 Kč

Zdroj: zpracování na základě porovná spořicíh účtů z portálu www.finparada.cz

Úroky na vkladových účtech za poslední roky sotva pokrývají inflaci. Nízké úrokové sazby souvisí především s tím, že ČNB drží základní úrokové sazby⁵¹ na svých historických minimech. Tabulka č. 11 ilustruje spořicí účty z celého bankovního sektoru, které v současné době přinesou nejvyšší zhodnocení vložených finančních prostředků. Kromě Expobank⁵² všechny ostatní banky úročí zůstatek pouze do určité částky, poté se úroková sazba sníží. Tabulka úrokových sazeb termínovaných vkladů nebyla sestavena záměrně, jelikož nejvyšší zhodnocení nabízejí záložny, které ve většině případů až do odvolání žádné vklady nepřijímají v souvislosti s nově zavedeným pravidlem 1:10, stejně je tomu i v případě spořicíh účtů.

Běžný účet rovněž nabízejí všechny záložny (vyjma Citfinu). Artesa, MPÚ a Creditas dokonce ve spolupráci s ČSOB nabízejí svým klientům platební karty od společností MasterCard a Visa. Samy prozatím nemohou platební karty vydávat, protože by se jim to vzhledem k počtu klientů nevyplatilo. Všechny velké záložny poskytují i účty v cizích měnách, převážně tedy v EUR, USD, a GBP.

Poskytování úvěrů, jako hlavní činnosti přinášející úrokové výnosy, se kromě Citfinu opět věnují všechny záložny. Informace týkající se úvěrů, jak pro fyzické, tak pro právnické osoby, bývají obvykle na webových stránkách dosti strohé. Zajímavostí je, že Artesa s MPÚ poskytují úvěry až od 2 mil Kč. Běžné spotřebitelské či kontokorentní úvěry nejsou pro záložny zcela typické, spíše výjimkou.

⁵¹ 2T repo sazba a diskontní sazba jsou ve výši 0,05 %, lombardní sazba je ve výši 0,25 % od 2. listopadu 2012.

⁵² Pásmové úročení Expobank na spořicím účtu Garant je od 0 – 13,5 mil Kč.

Většina záložen rovněž umožňuje založit si vkladový účet online⁵³ bez návštěvy pobočky. K tomu, aby řádně proběhla identifikace klienta, která je dána „zákonem o praní špinavých peněz“, je zapotřebí do žádosti vyplnit:

- dva doklady totožnosti,
- číslo registrovaného účtu⁵⁴.

Následně klient dokládá k podepsaným smlouvám kopie dokladů totožnosti a výpis z registrovaného účtu, aby dokázal, že je jeho skutečným majitelem. Identifikaci v pravém slova smyslu již provedla instituce, která klientovi tento účet otevřela. Všechny záložny umožňují svým klientům spravovat účty prostřednictvím internetového bankovníctví.

4.4.3 Pobočková síť

Z historického hlediska záložny působily spíše na regionální úrovni. S příchodem znovuoobnovení družstevního bankovníctví, masivního nárůstu počtu záložen a možnosti zřizovat produkty online začali působit celorepublikově a prvotní záměr, poskytovat služby členům, kteří se budou v podstatě mezi sebou znát, zcela zanikl. Většina záložen si zakládá na klientském a individuálním přístupu, které deklarují na svých webových stránkách. Záměrem záložen je, aby se u nich klient cítil příjemně a spokojeně, proto je mu věnována péče a dostatečný prostor. Při návštěvě pobočky družstevní záložny nebývá zvykem stát ve frontě čekajících lidí (pokud zrovna neprobíhá časově omezená nabídka výhodných úrokových sazeb). Menší pobočková síť s sebou přináší i výhody menších administrativních nákladů na provozování samotných poboček či mzdových nákladů na personál. Oproti bankám záložny zaměstnávají daleko méně lidí. Z výročních zpráv za rok 2014 je patrné, že nejvíce zaměstnanců (128) má Creditas, což je zcela logické vzhledem k počtu poboček. Ostatní záložny zaměstnávají méně jak 100 zaměstnanců.

Za svůj vývoj od devadesátých let minulého století však nedošlo k rapidnímu navyšování poboček jedné záložny, vyjma MSD, které v době odebrání licence disponovalo s 8 pobočkami v rámci celé ČR a Creditas, která v současnosti nabízí svým klientům 14 poboček a služby

⁵³ V současné době tuto možnost záložny dočasně zrušily vzhledem ke změnám, které přichází s novelou ZoDZ a pravidlem 1:10.

⁵⁴ Jedná se o účet, který je vedený na jméno majitele na území ČR.

mobilního bankéře, který v případě zájmu, přijede klienta navštívit až domů. Ostatní záložny mají max. 3 pobočky obvykle rozdělené tak, že jedna je v Praze, další v Brně či jiném krajském městě. Po transformaci záložny na banku lze očekávat rozšíření pobočkové sítě, i když kamenné pobočky již nemají takový význam jako v minulosti⁵⁵. Z informací získaných přímo na pobočkách záložen vyplynulo, že velká část jejich klientů jsou senioři, kteří preferují spíše návštěvu kamenné pobočky nežli ovládání účtů přes internetové bankovníctví.

4.5 Transformace vybrané družstevní záložny

Tato kapitola diplomové práce bude věnována samotné transformaci konkrétní záložny na banku. Pro výběr vhodné záložny byl zvážen stav, ve kterém se daná záložna nachází. Vyloučen tak byl MPÚ, který oznámil podání žádosti o bankovní licenci již v srpnu letošního roku. Záložna Creditas na svých webových stránkách informuje o schválení Projektu přeměny, proto samotné podání žádosti je otázkou času. Zvoleným subjektem, který v tuto chvíli splňuje kapitálové požadavky a plánuje se též transformovat je Artesa, spořitelní družstvo dále jen „Artesa“.

4.5.1 Základní údaje

Artesa působí ve finančním prostředí od roku 1999. Výši své bilanční sumy (3,7 mld. Kč) a základního kapitálu (630 mil. Kč) se řadí mezi 3. největší záložnu v ČR. Ke konci roku 2014 zaměstnávala 42 pracovníků a své služby poskytovala v tuzemsku více než 3 000 členům. Kapitálový poměr za rok 2014 je vyšší než 19 %⁵⁶.

4.5.2 Reakce na novelu ZoDZ

Od července 2015, kdy vzešlo v účinnost pravidlo 1:10, Artesa začala postupně zvyšovat své úrokové sazby na vkladových produktech. Její snahou je kompenzovat klientům 10% část vkladu, kterou musí vložit jako další členský vklad, který není nijak úročený. V současné době tak spravuje vklady ve starém režimu, kde nesmí dojít k navýšení či prodloužení vkladu, jinak

⁵⁵ Mezinárodní průzkum společnosti Accenture z července letošního roku informuje o tom, že více jak 80 % klientů by zůstalo věrných své bance, i kdyby zrušila kamenné pobočky. (Zlatá koruna, 2015)

⁵⁶ ČNB předepisuje minimální hranici 8%.

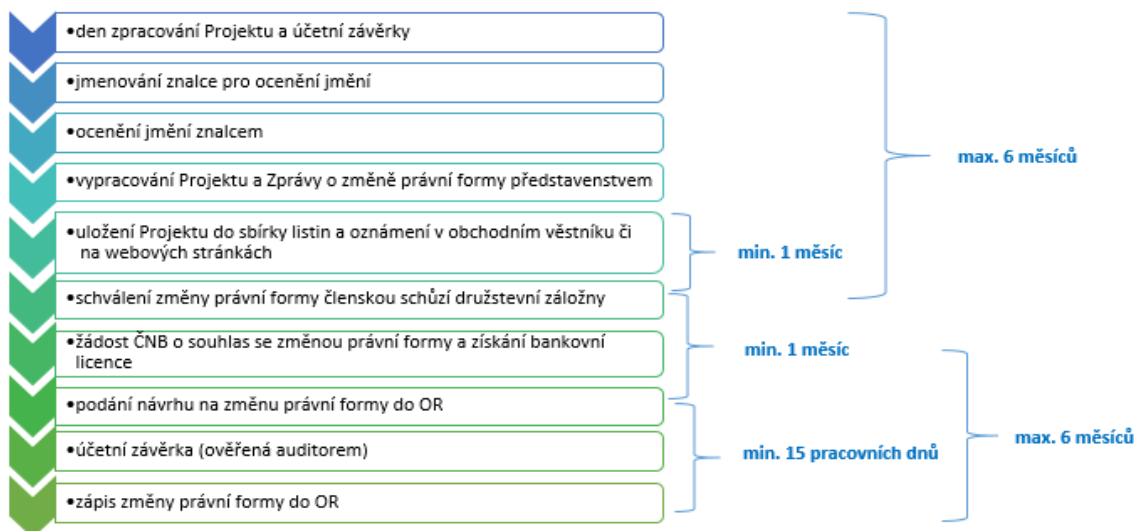
by se na ně automaticky vztáhlo také pravidlo 1:10, a v režimu novém s povinností vybírat další členské vklady.

Do konce roku 2017 plánuje podat žádost o změnu právní formy a současně o bankovní licenci. Na základě informací poskytnutých členem úvěrové komise vyplynulo, že Artesa shledává transformaci na banku spíše negativně, jelikož celý proces bude velice náročný ve všech ohledech. I přesto přináší transformace jisté výhody, a to ve snížení poplatku o polovinu do FPV a zlevnění vybíraných vkladů, resp. zpětné snížení úrokových sazeb.

4.5.3 Proces změny právní formy

Ve schématu Proces změny právní formy jsou přehledně vyjmenovány jednotlivé kroky včetně časového plánu, které bude muset záložna učinit, aby se mohla transformovat na banku. Jednotlivé kroky lze rozdělit do dvou fází. První je přípravná fáze, která trvá od zpracování Projektu do jeho uložení do sbírky listin maximálně 6 měsíců. Novela ZoPŘ z roku 2011 povoluje Projekt pouze zveřejnit na internetových stránkách, tudíž není zcela nutné ho i ukládat do sbírky listin. Druhou je fáze dokončení, jejíž délka je závislá na době, po kterou bude ČNB schvalovat žádost o bankovní licenci ve správním řízení, může rovněž trvat 6 měsíců i déle.

Schéma 1 – Proces změny právní formy

Zdroj: vlastní zpracování podle Delliote a Kuhna a kol (2010)

Po prvotním rozhodnutí, že se záložna chce přeměnit na akciovou společnost a následně zažádat o bankovní licenci je třeba určit den, ke kterému bude zpracován Projekt. K tomuto dni musí být rovněž sestavena účetní závěrka (konečná či mimořádná, právě podle data sestavení) a zpracován znalecký posudek jmenovaným znalcem. Povinností představenstva záložny je i vypracování podrobné Zprávy, ve které budou rozebrány zejména ekonomické dopady přeměny. Všechny tyto dokumenty budou následně detailněji popsány.

1. Účetní závěrka

Zpracovaná účetní závěrky⁵⁷, musí být ověřena auditorem. V posledním roce byla Artesou zvolena auditorská firma KPMG Česká republika Audit, s.r.o., která se řadí mezi Velkou 4 auditorských firem po celém světě. Všechny náležitosti účetní závěrky jsou dány ZoÚ, její součástí musí být rozvaha ke dni sestavení účetní závěrky, výkaz zisku a ztráty a příloha.

2. Znalecký posudek

Pro vypracování znaleckého posudku je třeba jmenovat znalce a následně podat návrh na jeho schválení krajským soudem. Nejpozději do 15dnů by měl být návrh přijat. Veškeré náklady související se zpracováním znaleckého posudku včetně vyplacení odměny pro znalce budou hrazeny Artesou.

3. Projekt přeměny právní formy

V kapitole 3.5.1 je popsáno, že Projekt je stěžejním dokumentem celého procesu transformace. Tato část diplomové práce se zaměří na vypracování fiktivního Projektu pro Artesu.

Projekt přeměny právní formy Artesa, spořitelní družstvo, vyhotovený ke dni 31. prosince 2015

1. Identifikace před změnou právní formy

Obchodní firma:	Artesa, spořitelní družstvo
Identifikační číslo:	25778722
Právní forma:	družstvo
Sídlo:	Praha 2 - Vinohrady, Škrátova 490/12, PSČ 12000
Zapsané:	u Městského soudu v Praze

⁵⁷ Je-li projekt zpracován k datu konce účetního období (obvykle 31.12), jedná se o konečnou účetní závěrku, pokud je zpracován v průběhu roku, jedná se o mimořádnou účetní závěrku.

2. Identifikace po změně právní formy

Obchodní firma: Banka Artesa, a. s.
Identifikační číslo: XXXXXXXXX
Právní forma: akciová společnost
Sídlo: Praha 2 - Vinohrady, Škrétova 490/12, PSČ 12000
Zapsané: u Městského soudu v Praze

3. Stanovy akciové společnosti

Stanovy akciové společnosti jsou značně rozsáhlým zakladatelským dokumentem, proto pro potřeby této diplomové práce nebudou dopodrobna rozepisovány jednotlivé body, ale jen okrajově zmíněny ty nejpodstatnější pro návrh transformace Artesy.

Stanovy mají přesně vymezené náležitosti, které musí obsahovat podle § 250 ZoOK⁵⁸ a dále podle § 9 ZoB. První z nich je informace o založení a vzniku akciové společnosti. Zde se uvede, že Banka Artesa je akciovou společností, která vznikla přeměnou ze spořitelního družstva v souladu ze ZoPŘ. Ve stanovách se rovněž nachází obchodní firma a sídlo, které jsou totožné s údaji uvedenými v Identifikaci po změně právní formy. Stěžejní součástí stanov je předmět podnikání banky, který je shodný s činnostmi uvedenými v § 1 odst. 1 a 3 ZoB, podrobně rozepsané v kapitole 3.1.3.

Součástí stanov jsou rovněž informace týkající se Základního kapitálu a akcií společnosti. Pokud nedojde k žádné změně, Základní kapitál Artesy (k 31. prosince 2014) činil 630 805 000 Kč. Po změně právní formy a zápisu změny do obchodního rejstříku se základní kapitál rozvrhne na určitý počet akcií. Z klientů, kteří vlastnili určitý družstevní podíl, se tak stanou akcionáři banky. Akcie jsou vydávány v zaknihované podobě, což znamená, že akcionáři nebudou fyzicky vlastnit cenný papír. K tomu, aby bylo možné akcie nakupovat, musí mít každý klient veden majetkový účet u Centrálního depozitáře cenných papírů (dále jen „CDCP“). Tento účet je možné zřídit při návštěvě pobočky některé z bank, která je účastníkem CDCP (např. velké banky).

⁵⁸ Zákon č. 90/2012 Sb., ze dne 25. ledna 2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) dále jen „ZoOK“.

Ve stanovách musí být rovněž uvedeny orgány banky, kterými jsou:

- valná hromada (nejvyšší orgán),
- představenstvo (musí mít minimálně 3 členy),
- dozorčí rada (tříčlenná), která funguje jako kontrolní systém.

Současně je třeba uvést, jakým způsobem je povolené jednat za banku. Standardně za banku jednají a podepisují dokumenty dva členové představenstva společně.

Organizační struktura banky je tvořena i dalšími útvary mimo orgány, které zajišťují její plynulý chod. Řadí se mezi ně:

- odbory podřízené úsekům nebo přímo představenstvu. Za tyto odbory lze považovat Interní audit (který je součástí kontrolního systému), Právní oddělení, oddělení Compliance a AML, Personální oddělení a Oddělení IT, které mohou pracovat nezávisle na dalších úsecích.
- Úseky zřizované a zodpovídající se představenstvu. Mezi takové úseky lze zařadit Finanční úsek, Obchodní úsek, Provozní úsek a Úsek řízení rizik, které jsou součástí i současné organizační struktury Artesy, stejně jako výše zmiňované odbory.
- Oddělení spadající pod jednotlivé úseky. Rozdělení těchto oddělení nemá pevný řád, každé oddělení má svého vedoucího pracovníka, který se zodpovídá za celý svůj tým řediteli nadřízeného úseku.
- Posledním útvarem jsou pobočky, které jsou na nejnižší úrovni organizační struktury. Plní zejména funkci klientského servisu. Artesa v současné době disponuje 2 pobočkami v Praze a Ostravě.

Nedílnou součástí stanov je i propracovaný kontrolní a řídicí systém, který zajišťuje řádné řízení společnosti, včetně dodržování veškerých postupů, administrativních, účetních, systému řízení rizik a dalších. Dále informace týkající se hospodářských výsledků, jakým způsobem se bude rozdělovat zisk či uhrazovat případná ztráta. Jako poslední by měly stanovy obsahovat závěrečná ustanovení. Ověřenou kopii stanov je třeba uložit u ČNB, stejně jako každou jejich případnou úpravu.

4. Součástí Projektu musí být i výhody, které budou poskytovány členům orgánům družstva se všemi podrobnými informacemi. Jedná se spíše o prohlášení, zda jsou nějaké výhody poskytovány či nikoliv.
5. Pravidla vypořádání se členem, který nesouhlasí se změnou právní formy. Členovi, který do 30dnů ode dne schválení žádosti o bankovní licenci ČNB doručí písemnou žádost o vystoupení z družstva s uvedeným důvodem a ověřeným podpisem, bude vyplacen vypořádací podíl.
6. Projekt nadále musí obsahovat i identifikační údaje osob, které po přeměně budou součástí statutárního orgánu, tedy představenstva společnosti, a dozorčí rady. Vzhledem k tomu, že se jedná o osobní údaje, nebudou na tomto místě uváděny.

7. Zpráva o přeměně společnosti

Zpráva je dalším dokumentem, který je představenstvo povinno vyhotovit před schvalováním přeměny společnosti a dát ho k dispozici k nahlédnutí všem zájemcům. Jejím účelem je doplnit informace, které nejsou součástí Projektu. Představenstvo se zde zaměřuje především na ekonomické a právní dopady, které s sebou transformace přináší. Jelikož se jedná o velice náročný proces jak administrativně, tak i finančně, je zapotřebí informovat o všech krocích, které budou učiněny v průběhu transformace, a plánech vedení společnosti, které hodlá realizovat po transformaci.

Součástí Zprávy jsou rovněž informace týkající se dopadů pro věřitele záložny. Jelikož nově založená Banka Artesa přebere veškeré závazky spořitelního družstva, změna se v tomto ohledu věřitelů nijak nedotkne. ZoPŘ rovněž předepisuje, aby Zpráva oznámila, jakým způsobem budou přepočítávány členské podíly na akcie (toto je i součástí Projektu). Příkladem přeměny může být, že 100 Kč členského podílu by představovalo 1 ks akcie.

8. Zveřejnění projektu

Jakmile jsou všechny potřebné dokumenty k přeměně společnosti vyhotoveny, dojde k jejich zveřejnění. Již výše bylo zmiňováno, že od roku 2011 není nutné dokumentaci ukládat do sbírky listin, ale postačí ji zveřejnit na webových stránkách. Zveřejněny tak budou:

- Projekt přeměny právní formy,
- Zpráva o přeměně
- Znalecký posudek,
- Účetní závěrka ověřená auditorem,

a to minimálně po dobu 1 měsíce, pře konáním členské schůze, na které bude probíhat hlasování o schvalování projektu. Všechny osoby účastníci se transformace tak budou mít dostatek času k prostudování materiálů. Artesa zveřejní dokumentaci na svých internetových stránkách, popřípadě může využít hromadného emailu, aby o této skutečnosti informovala své klienty.

Současně zveřejní informace o datu a místu konání členské schůze, kde se bude hlasovat o schválení Projektu. Členskou schůzi svolává představenstvo záložny alespoň 15 dní před jejím konáním. Členové, kteří se budou této členské schůze chtít účastnit, jsou povinni podle aktuálních stanov Artesy oznámit 7 dní před konáním schůze, že se jí zúčastní. Toto pravidlo je ve stanovách z důvodu minimalizace nákladů a z praktického hlediska, aby záložna věděla, kolik členů se schůze skutečně zúčastní a zajistilo tak dostatečné prostory.

9. Schválení změny právní formy

V této fázi transformace se dostává na řadu samotné hlasování na členské schůzi o schválení Projektu, pro který musí hlasovat alespoň **dvě třetiny přítomných členů**. O výsledcích hlasování je následně pořízen notářský zápis, aby nemohlo dojít k pozdějším spekulacím. Projekt i ostatní dokumenty musejí zůstat v nezměněné podobě, v jaké byly k dispozici k nahlížení.

Aktuální situace na trhu družstevních zálož, která Artesu staví do pozice, že k transformaci bude muset dříve či později dojít, nepředpokládá, že by hlasování dopadlo jinak než kladně. Pro případ, že by někteří členové nesouhlasili s transformací, zákon na ně pomýšlel a můžou z družstva vystoupit, bude jim vyplacen vypořádací podíl.

10. Žádost o bankovní licenci a změnu právní formy

Po úspěšném odhlasování Projektu je podána žádost ČNB o změnu právní formy a udělení bankovní licenci. Artesa neplánuje uskutečňovat všechny činnosti, které ji povoluje zákon, proto do žádosti uvede pouze ty, které míní vykonávat. Pokud by se do budoucna rozhodla vykonávat i některou z činností, která nebyla součástí původní žádosti, podá se žádost nová, kde se o ně požádá. Poskytování investičních služeb či administrace investičních fondů, tak nebudou součástí žádosti o bankovní licenci, jelikož na jejich výkon nemá Artesa v současné době kapacitu. S výkony těchto činností se totiž pojí zřízení celého nového oddělení v obchodním úseku a s ním spojené náklady.

11. Návrh na zápis změny právní formy

Poté co členská schůze odhlasuje Projekt a tím i změnu právní formy, následuje zažádání o souhlas ČNB jako orgán veřejné moci. Společně s tímto souhlasem Artesa podá i žádost o bankovní licenci. Obě dvě žádosti jsou vedeny v jednom správním řízení. Na posouzení o udělení bankovní licence má ČNB podle ZoB 6 měsíců. Návrh na zápis může záložna podat až po uplynutí 30dnů, které mají členové na vystoupení z družstva.

Po obdržení pravomocného rozhodnutí o souhlasu ČNB je podán návrh na zápis změny právní formy družstevní záložny na akciovou společnost do obchodního rejstříku příslušného krajského soudu, který má na tento zápis lhůtu 15 dnů.

12. Zápis změny právní formy

Družstevní záložna je povinna sestavit konečnou účetní závěrku ke dni předcházejícímu dni zápisu do obchodního rejstříku. Dnem zápisu změny právní formy se stává účinnou jak změna, tak udělení bankovní licence. Artesa od tohoto dne bude **bankou**. Veškerá práva a povinnosti přejdou pod hlavičkou nové společnosti. Tímto dnem rovněž může poskytovat veškeré služby, které ji povoluje ZoB a na které získala licenci.

4.5.4 Důsledky transformace

Transformace je dlouhodobý, finančně i administrativně velice náročný proces. Nebude zřejmě náhodou, že od roku 2010, kdy došlo k první přeměně Fio Banky, tuto proceduru nikdo

nezopakoval. Záložny v průběhu let pouze opakovaně avizovaly na svých webových stránkách, že ve střednědobých cílech mají v plánu se přeměnit na banku. Ke skutečnému kroku je však přiměla až současná novelizace ZoDZ.

Samotné důsledky transformace je možné pouze predikovat. Na základě zkušeností Fio banky je zde značný předpoklad pro budoucí pozitivní vývoj. Ovšem v době své transformace byla Fio Banka jediným přeměňujícím se subjektem na trhu. Za současné situace se na poli malých bank najednou objeví několik nových subjektů (za předpokladu kladného průběhu transformace), které budou bojovat o potenciální klienty.

Jisté však je, že dojde ke změně sektoru družstevních záložen a to od základu. Za podmínky, že se transformují MPÚ, Creditas, Artesa a Akcenta největším subjektem se stane ANO, které za loňský rok vykázalo ztrátu více než 23 mil Kč (viz tabulka č. 3).

4.5.5 Změny po transformaci

Pokud transformace proběhne úspěšně a Artese se podaří stát se bankou, přichází čas na volbu vhodné strategie a propracované marketingové kampaně, která se postará o zvýšení povědomí o nově vzniklé bance. Ve své výroční zprávě za rok 2014 uvádí: „*že je připravena uspokojit finanční potřeby a požadavky širokého spektra potenciálních klientů*“. Tímto tvrzením se profiluje na čistě univerzální banku.

Do budoucna by bylo vhodné pro získání více klientů zaměřit se i na určitou cílovou skupinu klientů, pro které by své produkty Artesa připravovala. Následně budou rozepsány různé druhy cílových skupin, na které je možné se zaměřit.

Artesa pro rodinu

Jednou z možností je zaměření se na rodiny s dětmi. Každá rodina v dnešní společnosti vlastní běžné účty s platebními kartami a každodenně je využívají. Pro zhodnocování peněz, jako doplněk k běžnému účtu, hojně využívají spořicí účty bez výpovědní lhůty, kde jsou v případě potřeby peníze kdykoliv k dispozici. Spořit svým dětem mohou na svěřeneckých účtech, které jsou založeny nezletilému dítěti jeho zákonným zástupcem. Dověří-li dítě dospělosti, může s penězi disponovat.

Úvěrové produkty jsou rodinami rovněž značně využívány, zejména co se týče úvěrů na bydlení. Artesa pro rodinu by však mohla poskytovat i běžné spotřebitelské a kontokorentní úvěry na mimořádné výdaje.

Artesa pro seniory.

Senioři jsou početnou skupinou, která využívá bankovních služeb. U seniorů se nepředpokládá, že by aktivně využívali úvěrové produkty, ale za celý svůj život mají naspořené úspory, které by mohli nechat zhodnocovat. Inspiraci je lze možné hledat u Creditas, který nabízí službu mobilních bankéřů. V případě seniorů by se tato inovace mohla setkat s úspěchem

Artesa jako partner podnikání

Značný potenciál je ale možné hledat i u drobných podnikatelů, kterým lze připravit produkty na míru. Ve svém stávajícím portfoliu nabízí produkt Artesa Kapit, který slouží jako účet pro složení základního kapitálu nově založeným společností. Tento účet je sjednáván na dobu určitou, než dojde k zápisu společnosti do obchodního rejstříku. Následně je možné prostředky na tomto účtu uvolnit a vyplatit. Pakliže by se Artesa chtěla zaměřit na podnikatele tzv. SME (malé a střední podniky) bylo by vhodné upravit běžný účet tak, aby vyhovoval této cílové skupině.

4.5.6 Úroky a poplatky

Princip fungování záložen lze velmi zjednodušeně popsat tak, že vysoké úrokové sazby na vkladových produktech přilákají klienty, kteří u nich uloží své peníze a záložna je dále může půjčit, ale za cenu vyšší úrokové sazby u úvěrů, tím pádem se mnohdy stane, že povolí i rizikovější úvěry, než jaké povolují banky (aktuální 20 % úvěry se selháním jsou toho důkazem). Na takovém principu funguje i Artesa. Obvyklými žadateli o úvěr jsou osoby, které neuspěli se svou žádostí u banky. Jedná se tak zpravidla o rizikovější úvěry, které budou poskytnuty draž, resp. s vyšším úrokem za cenu vyššího rizika. I po získání bankovní licence je možné v tomto modelu pokračovat nadále a vzhledem ke zjištěným informacím od kompetentní osoby z Artesy, model pro začátek měnit nebudou. Banky ale na takovém principu nefungují. Klientům nabízejí nižší úrokové sazby na vkladových produktech, ale stabilnější zázemí.

Rozdílnou politiku je možné sledovat i u poplatků. Záložny poskytují většinu svých služeb zdarma, vyjma nestandardních operací a zahraničního platebního styku. Postoj bank je zde dvojsečný. Menší procento, převážně malých bank, poskytuje rovněž většinu svých služeb zdarma. Tyto banky, konkrétně např. Air Bank či Equa Bank, však disponují s malým počtem poboček a ovládání účtů probíhá zejména elektronicky. Co se týče velkých a středních bank, zisk, který jim plyne z poplatků, tvoří významnou část zisku z finanční činnosti. Zpoplatněny jsou tak téměř všechny služby. O zavedení poplatků do budoucna uvažuje i Artesa.

4.5.7 Rozšíření pobočkové sítě

Současný stav Artesy, která nabízí pouze 2 pobočky, by mohl být do budoucna značným problémem. Pro lepší konkurenceschopnost a větší zviditelnění by bylo vhodné zřídit ještě další pobočky po ČR

Tabulka 12 – Porovnání jednotlivých regionů ČR

	počet obyvatel	průměrná hrubá mzda v Kč	podíl nezaměstnanosti v %
Středočeský	1 320 352	26 035	5,2
Praha	1 262 612	33 397	4,28
Moravskoslezský	1 215 098	23 487	8,3
Jihomoravský	1 173 394	24 954	6,51
Ústecký	823 103	23 314	8,86
Jihočeský	637 204	23 025	4,29
Olomoucký	635 037	22 627	6,4
Zlínský	584 792	22 480	5,45
Plzeňský	575 569	24 776	4,25
Královéhradecký	551 175	23 458	4,58
Pardubický	516 212	22 885	4,51
Vysočina	509 429	23 261	5,45
Liberecký	439 108	23 987	6,2
Karlovarský	298 381	21 960	6,75

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČSÚ k 1. 11. 2015

Pro výběr vhodných měst, kam umístit pobočku byla sestavena tabulka č. 12, která porovnává počet obyvatel, průměrnou hrubou mzdu a nezaměstnanost v jednotlivých regionech ČR

Z výše uvedené tabulky č. 12 vyplývá, že nejpočetnějším regionem je Středočeský, nabízelo by se tedy zřídit novou pobočku v tomto kraji. Řada obyvatel však dojíždí za prací do Prahy, proto by bylo příhodnější zřídit ještě jednu pobočku v Praze např. na Andělu či Budějovické, kde je silná koncentrace bank. Kromě Pražských a Ostravské pobočky by dále mohla být jedna umístěna v Brně, jelikož Jihomoravský region je čtvrtým nejlidnatějším regionem a třetím s nejvyšším průměrným měsíčním výdělkem. Pro vhodné rozmístění po celém území by mohly být zřízeny i pobočky v Českých Budějovicích a Plzni, které se řadí mezi regiony s nejnižší nezaměstnaností. Své zastoupení by mohla mít Artesa i v Severních Čechách, zde lze brát v úvahu, jak Ústí nad Labem, tak Liberec. Celkový počet poboček by se tak zvýšil na 7. Otevření nových poboček však s sebou nese značné náklady. Nejprve administrativní na pronájem a zařízení poboček, poté pravidelné mzdové za nově přijaté pracovníky, kteří budou muset projít vstupním školením, což je další mimořádný náklad. Bylo by proto vhodné pobočky otvírat postupně, nikoliv najednou.

5 Diskuse a zhodnocení

Sektor družstevních záložen v porovnání s bankami zaujímá necelé 1 % bankovní soustavy. I přestože se zdá být vliv těchto institucí malý, v posledních letech jim byl věnován široký prostor jak v médiích, tak při jednání zákonodárců. Příčinou toho je pád dvou velkých záložen, který opět rozvířil všeobecnou nedůvěru v tento typ peněžních služeb.

5.1 Novela ZoDZ

Vývoj družstevního bankovníctví v posledních dvou letech zapříčinil rozsáhlé změny, se kterými se celý sektor nyní potýká. Jedním z cílů změn je snaha o větší zainteresovanost klientů, aby své vklady bezhlavě nekládali do jakékoliv instituce, na kterou se vztahuje zákonné pojištění. Změny v novele ZoDZ jsou natolik rozsáhlé, že na ně musí reagovat všechny záložny. Subjekty, které dosahují výší bilanční sumy přes nově stanovenou hranici 5 mld. Kč, nezbyde nic jiného než se transformovat na banky. Nutno dodat, že všechny velké záložny (MPÚ, Creditas, Artesa i Akcenta), které ohlásili transformaci, nebo tak v dohledné době miní učinit, přeměnu na banku plánovaly ve svých střednědobých cílech. Záložny držící se pod limitní hranici bilanční sumy sice budou moci nadále zůstat záložnami, ale ostatní změny v novele se jich rovněž dotknou.

Změna týkající se navýšení členského vkladu od roku 2018 na 1 000 Kč nebude činit záložnám velké problémy. Řada z nich už navýšení odsouhlasila členskou schůzí. Pro klienty, kteří byli zvyklí vložit členský vklad pouze 1 Kč je tato změna sice nepříjemná, ale za cenu vyššího zhodnocení svých vložených finančních prostředků budou většinou ochotni zaplatit.

5.1.1 Maximální souhrn vložených vkladů

Značným problémem se spíše jeví pravidlo 1:10, které významně ovlivňuje podnikání záložen. Klientům budou úročeny pouze vklady do desetinásobku jejich členských vkladů. V praxi to znamená, že pokud klient uloží částku 200 000 Kč na vkladový produkt a jeho členský vklad bude pouze 1 000 Kč, úročených bude mít pouze 10 000 Kč. Aby byla úročená celá částka, musel by vložit jako další členský vklad 19 000 Kč, čímž by zajistil splnění pravidla 1:10. Tady ovšem nastávají 2 problémy.

Prvním z nich je tzv. politika dalších členských vkladů. Členové záložny jsou podle zákona oprávněni vložit další členský vklad do základního kapitálu záložny ve výši celočíselného násobku základního členského vkladu, nyní již bez souhlasu členské schůze. Vložení dalšího členského vkladu je však podmíněno stanovami družstva, které ho povolují. Pakliže si vedení záložny nepřeje přijímat další členské vklady z důvodu většího podílu na hlasovacích právech a rozdělení zisku, zkrátka to nepovolí ve svých stanovách. Vzhledem k současné úpravě ZoDZ je v zájmu záložen další členské vklady povolovat, jinak by nemohly vybírat žádné vklady. MPÚ již několik let na svých internetových stránkách nabízí klientům možnost vložit další členský vklad, čímž se jim podařilo navýšit základní kapitál na částku 1 mld. Kč.

Zde ale nastává druhý problém spojený s dalšími členskými vklady a ten se týká pojištění vkladů. Další členské vklady nejsou ze zákony pojištěny u FPV, tak jak je tomu u běžných vkladových produktů. Pakliže by záložně bylo odejmuto povolení k činnosti, peníze vložené jako další členský vklad by členovi nebyl vyplacen z FPV, ale svou pohledávku by musel přihlásit u insolvenčního správce, čímž by se vyplacení značně protáhlo. Vzhledem k aktuální nestabilní situaci v sektoru družstevních záložen, je značně rizikové vkládat finanční prostředky tímto způsobem.

Bezprostředně po odejmutí licence první záložně (MSD), guvernér ČNB, Miroslav Singer, avizoval v rozhovoru pro Hospodářské noviny ze dne 6. ledna 2014, že úmyslem ČNB bude snížit pojištění vkladů u záložen na 90%, což by znamenalo navrácení se k 10% spoluúčasti, která od roku 2008 a harmonizaci české právní úpravy s pravidly EU, je zrušená. Tento návrh by tedy byl v rozporu s evropskými regulacemi, proto v novele zákona v tomto znění není zakomponován. Nicméně pravidlo 1:10 ho do jisté míry supluje. Klient, který vloží do záložny své finanční prostředky, musí $\frac{1}{10}$ vložit jako souhrn členských vkladů, což ve výsledku znamená, že má pojištěných pouze 90% své skutečně vložené částky nebo-li 10 % se účastní na případné ztrátě svých vložených peněz, pokud by došlo k likvidaci.

5.1.2 Maximální částka pro poskytnutí úvěru

Pravidlo 1:10 a horní limit bilanční sumy nejsou jedinými ohroženími existence záložen. Změny, které rovněž budou mít na hospodaření záložen fatální vliv, se týkají maximální možné částky (30 mil. Kč), kterou lze poskytnout jako úvěr jednomu členovi či ekonomicky spjaté skupině osob. Záměrem této změny je především předejít destabilizaci sektoru v případě, že by docházelo k selhání úvěrů a jejich řádnému nesplácení. Tímto omezením však novela záložnám neumožňuje financovat developerské projekty či jiné úvěry dosahující desetimilionových částek, které doteď běžně poskytovaly. Úroky z těchto úvěrů tvoří významnou výnosovou složku, o kterou záložny do budoucna přijdou.

5.1.3 Další změny v novele ZoDZ

Od začátku roku 2015 záložny navíc přispívají dvojnásobnou výší oproti bankám do FPV. Tato změna je zcela logickým důsledkem, jelikož právě sektoru družstevních záložen bylo za poslední dva roky vyplaceno více než 15 mld. Kč jako náhrada výplaty vkladů záložen, které vstoupily do likvidace.

Změny týkající se sektoru záložen se dotknou ale celé bankovní soustavy. V následujících letech lze očekávat vznik nových malých bank, které aby mohly nadále fungovat, budou muset získávat nové klienty. První období do roku 2020 bude pro nově vzniklé banky zásadní. Záležet bude především na dobře zvolené strategii, marketingové kampani a zaměření se na cílovou skupinu klientů, které budou chtít své produkty poskytovat.

Zbývající menší záložny budou moci i nadále působit v omezeném rozsahu tak, jak jim to dovoluje zákon. Po roce 2018, kdy veškeré úpravy ZoDZ vejdou v účinnost se sektor záložen opět zařadí jako doplňkový, alternativní způsob peněžnictví, který nebude bankám konkurovat. Důsledkem toho by měla být stabilita na bankovním trhu.

5.2 Návrh transformace Artesy na banku

Vybraným subjektem pro návrh transformace se stala Artesa, spořitelní družstvo, 3. největší záložna současnosti. Artesa splňuje nejdůležitější podmínku pro získání bankovní licence a tím je výše základního kapitálu nad 500 mil Kč. Přestože novela ZoDZ umožňuje transformaci i záložnám, které nesplňují podmínku výše základního kapitálu, jsou nuceni

nejpozději do 5let kapitál navýšit podle sestaveného plánu. Nejvhodnějším datem pro vypracování projektu, nejdůležitějšího dokumentu celé transformace, je konec účetního období čili 31. prosince 2015. Je to z důvodu povinnosti sestavení konečné účetní závěrka, která je společně se znaleckým posudkem a zprávou o přeměně součástí projektu přeměny právní formy. Představenstvo společně s právním a finančním oddělením vyhotoví projekt přeměny. Pro vypracování znaleckého posudku je jmenován znalec, který po schválení příslušného krajského soudu, vypracuje na náklady záložny posudek týkající se jejího ocenění jmění. Základním předpokladem je, že skutečná hodnota jmění je vyšší než základní kapitál, který je uváděn v projektu přeměny. Společně s ostatními dokumenty přeměny bude i znalecký posudek zveřejněn na internetových stránkách k prostudování.

Druhým nejdůležitějším krokem přeměny (po vypracování projektu) je konání členské schůze, na níž se bude hlasovat o přeměně. Den konání členské schůze lze označit za rozhodný den v historii záložny. Po odhlasování alespoň dvěma třetinami přítomných členů je záložna oprávněna požádat ČNB o změnu právní formy a současně o získání bankovní licence. Pakliže ČNB rozhodně ve prospěch Artesy, je možné po uplynutí jednoho měsíce podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. Krajský soud minimálně za 15 pracovních dní provede zápis změny do obchodního rejstříku a tím vznikne nová Banka Artesa.

Pokud by se stalo, že Artesa bankovní licenci nezíská, na všechny vklady v ní uložené se počátkem roku 2018 vztáhne pravidlo 1:10 a úvěry bude moci poskytovat do maximální stanovené částky. Na základě získaných informací, sdělených členem úvěrové komise Artesy vyplynulo, že existují ještě další možnosti, jak působit jako banka na území ČR bez vydání bankovní licence ČNB.

První z nich je zažádání o bankovní licenci v jiném členském státě a následně ohlásit ČNB vstup nové banky v rámci jednotné bankovní licence na český trh. Druhou možností je koupit již existující malou banku v jiném členském státě a stejným způsobem ohlásit ČNB vstup na trh. I tyto způsoby však vyžadují souhlas ČNB ke sloučení „nové banky“ s Artesou, proto jako první způsob transformace byl zvolen ten, který koresponduje s českou legislativou.

5.3 Vývoj záložen po roce 2018

Vývoj záložen po roce 2018 je možné pouze predikovat na základě zjištěných údajů týkajících se jednotlivých záložen a důsledků, které nepochybně způsobí novela ZoDZ. Velké záložny budou žádat o bankovní licenci, jak již bylo zmiňováno výše, aby nebyly omezeny v růstu své bilanční sumy, možnosti vybírání vkladů a poskytování úvěrů. Záložny, které buď nedostanou bankovní licenci, nebo o ni samy nepožádají, budou nuceni při výběru vkladů zároveň vybírat i další členské vklady. Jen čas ukáže, zda v tomto omezeném režimu budou moci záložny fungovat bez ztrát.

6 Závěr

Současnou situaci na bankovním trhu je na základě sledovaných údajů možné prohlásit za stabilní. Každoroční nárůst jak bilanční sumy, tak čistého zisku poukazuje na dobrý stav tohoto sektoru, výjimkou není ani malé procento pohledávek se selháním. Velké banky představují přes polovinu celé soustavy a jejich pozice je dlouhodobě neměnná. Svůj podíl na pozitivním vývoji jistě nese i ČNB, která reguluje a dohlíží nad celým finančním trhem.

Opačnou pozici mají nyní družstevní záložny, kterým začátkem letošního roku započalo nové období plné změn, které se dotknou všech subjektů. Tyto změny přináší novela ZoDZ ve 3 fázích zavádějících přísnější podmínky pro fungování trhu. První fáze začala 1. ledna 2015 a přinesla s sebou povinnost odvádět do FPV dvojnásobný poplatek nežli je tomu u bank. Následovaly změny účinné k 1. červenci 2015 tykající se omezení přijímat vklady. Tato nová úprava se vkladů přijatých před 1. července dotkne úplně až po přechodném období, které končí 1. ledna 2018 (3. fáze). Do té doby jsou záložny povinny snížit či nadále udržovat svou bilanční sumu pod hranicí 5 mld. Kč, pokud se nechtějí přeměnit na banku. Množství změn, které s sebou novela přináší, záložnám neposkytují žádné výhody.

Oproti bankám je možné vidět výhodu u záložen ve složení vlastnické struktury. Zatímco banky jsou ve více než 80 % tvořeny zahraničním kapitálem, většina záložen je v českém vlastnictví. Tuto hodnotu si záložny ponechaly od svého prvopočátku z 19. století, kdy na naše území přišly. Sociální funkce, kterou původně plnily pro své členy, se však vývojem změnila. Současné záložny fungují jako doplněk bank s tím, že jako každý podnikatelský subjekt, mají hlavní záměr v dosahování zisku.

Vývoj v sektoru družstevních záložen lze predikovat jen velmi těžko. V roce 2012 byl po svém znovuoobnovení v devadesátých letech na samotném vrcholu, co se do výše bilanční sumy a čistého zisku týče, a o 3 roky později lze s vážností uvažovat o možném konci sektoru. Důsledky, které s sebou přinesou očekávané transformace družstevních záložen, budou mít dopad na celou bankovní soustavu.

Příčinu je možné hledat v úvěrové politice záložen. Ať umělým navyšováním základního kapitálu nebo poskytováním vysokých úvěrů řádně neprověřeným osobám, dosáhly záložny stavu, kdy ČNB jako regulátor a orgán dohledu musela zasáhnout a 2 subjektům odejmout

povolení. Po zjištění nedostatků, které sektor zjevně vykazoval, ve spolupráci s Ministerstvem financí připravili návrh novely ZoDZ, který je nyní implementován.

Za nejvýznamnější změnu může být považováno pravidlo 1:10, které omezuje výši vkladu, kterou mohou záložny přijmout od jednoho svého člena. Pokud se kdokoliv rozhodne vložit nyní peníze do záložny, musí zároveň své členské vklady (základní či další členský vklad) navýšit na desetinu svého vkladu, jinak jím vložené finanční prostředky nad rámec pravidla nebudou úročeny. Tímto vkladem, se ale zároveň stane majitelem určitého družstevního podílu a mělo by být v jeho zájmu zabývat se obchodováním záložny. Záměrem této změny je zcela prokazatelně vyšší zainteresovanost osob, které chtějí být členy záložen. Výsledkem ale může být, že záložny přijdou zcela o své vkladové klienty, čímž by se do budoucna vyčerpaly jejich zdroje a nemohly by ani poskytovat úvěry. Otázkou zůstává, zda nakonec změny nepovedou místo transformace družstevních záložen k jejich likvidaci.

7 Seznam použitých zdrojů

Bibliografické zdroje

DAVIES, Howard, GREEN, David. *Banking on the Future: The Fall and Rise of Central Banking*. Princeton: Princeton University Press, 2010. 324 s. ISBN 978-0-691-13864-0.

DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankěře a klienty*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde. 2005. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.

KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o přeměňácích obchodních společností a družstev: Komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2010. 1185 s. ISBN 978-80-7400-056-0.

PIHERA, Vlastimil, SMUTNÝ, Aleš., SÝKORA, Pavel. *Zákon o bankách: Komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2011, 517 s. ISBN 978-80-7400-389-9.

PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 338 s. ISBN 978-80-245-1180-1.

REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

REVENDA, Zbyněk., MANDEL, Martin, KODERA, Jan a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2014. 423 s. ISBN 978-80-7261-279-6.

Elektronické zdroje

Akcenta, spořitelní a úvěrní družstvo. *Výroční zpráva za rok 2014*. [online]. Akcenta. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <<https://www.asud-finance.eu/img/web/asud-vyrocní-zpráva-2014.pdf>>

ANO, spořitelní družstvo. *Výroční zpráva ANO spořitelní družstvo 2014*. [online]. ANO. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <<http://www.anosd.cz/informacni-povinnost/?download=72>>

Artesa, spořitelní družstvo. *O nás*. [online]. Artesa. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <<https://www.artesa.cz/o-nas/profil/mise-a-vize/>>

Artesa, spořitelní družstvo. *Výroční zpráva za rok 2014*. [online]. Artesa. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://www.artesa.cz/no_cache/o-nas/profil/verejne-informace/vyrocní-zpravy/?cid=3969&did=742&sechash=5d1c44c7>

BEDNAŘÍK, Radek. *O vstup do záložny WPB usiluje i skupina Arco*. [online]. Ihned.cz. [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61770670-o-vstup-do-zalozny-wpb-usiluje-i-skupina-arca>

Citfin, spořitelní družstvo. *Ověřená výroční zpráva a zpráva o vztazích za rok 2014*. [online]. Citfin. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.citfin.cz/tinymce-storage/file/Citfin%20SD%4031.12.%202014.VZ.pdf>

Česká národní banka. *Bankovní dohled 2005* [online]. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-10-15]. Dostupné v digitální verzi z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrne_informace_fin_trhy/archiv/banky/download/bd_2005_c.pdf.

Česká národní banka. *Dohled nad finančním trhem* [online]. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-10-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/index.html

Česká národní banka. *Metropolitní spořitelní družstvo ztratilo povolení*. [online]. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2013/20131218_msd.html

Česká národní banka. *Odejmutí povolení WPB Capital*. [online]. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2014/20140624_wpb.html

Česká národní banka. *Zpráva o finanční stabilitě 2014* [online]. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-10-20]. Dostupné v digitální verzi z: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2014-2015/index.html

Česká národní banka. *Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2006 - 2014* [online]. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-10-15]. Dostupné v digitální verzi z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/

Česká spořitelna. *Výroční zpráva České spořitelny za rok 2014*. [online]. Česká spořitelna, [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/vz_2014.pdf

České spořitelní družstvo. *Výroční zpráva za rok 2014*. [online]. České spořitelní družstvo, [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.ceskesd.cz/wp-content/uploads/2015/06/v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2014.pdf>

Československá obchodní banka. *Výroční zprávy za rok 2012 a 2014*. [online]. ČSOB, [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/o-csob/povinne-uverejnovane-informace#vyrocni-zpravy> >

Český statistický úřad. *Regionální statistiky*. [online]. ČSÚ, [c2015] [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/regiony_mesta_obce_souhrn

Delloite. *Změny v oblasti přeměn obchodních společností*. [online]. Delloite. [c2012] [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: http://www.stavebni-forum.cz/diskuse2012/prezentace/0117_deloitte.pdf>

Družstevní záložna Kredit. *Výroční zpráva za rok 2014*. [online]. Justice. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=be6a534e9905441a8e68b68a3bfe0af3>>

Družstevní záložna PSD. *Výroční zpráva za rok 2014*. [online]. PSD. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=dbf446729810474d87ebac05131a0036>>

Fond pojištění vkladů. *O FPV* [online]. Fond pojištění vkladů, [c2015] [cit. 2015-10-02]. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/o-fpv.html>>

Hospodářské noviny: *Policisté obvinili 17 lidí kvůli padlé kampeličce. Šlo o vyvádění peněz, tvrdí*. [online]. Ihned.cz. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-62003960-kampelicka-msd-obvineni> >

JAŠMINSKÝ, Martin: *Singer chce slabší pojištění pro vklady v kampeličkách*. [online]. Ihned.cz. [cit. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61520640-singer-chce-slabsi-pojisteni-pro-vklady-v-kampelickach>

Komerční banka. *Výroční zpráva 2014*. [online]. KB, [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/file/cs/o-bance/vztahy-s-investory/publikace/vyrocni-zpravy/kb-2014-vyrocni-zprava.pdf?ca1ab8222cab4e869afe9ef16b58540c>>

Metropolitní spořitelní družstvo. *Výroční zpráva za rok 2012*. [online]. Justice. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=177c4190c59742559aa0a7ed97f47afc>>

MIKULKA, Milan: *Peníze z kampeličky mizely brutálním způsobem* [online]. Ihned.cz. [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-61529020-penize-z-kampelicky-mizely-brutalnim-zpusobem>>

Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo. *Výroční zpráva Moravského peněžního Ústavu k 31. 12. 2014*. [online]. MPÚ. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://mpu.cz/download.aspx?file=2014_Vyrocni_zprava_MPU.pdf

Peněžní dům, spořitelní družstvo. *Výroční zpráva o činnosti a hospodaření*. [online]. Peněžní dům. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: http://www.peneznidum.cz/pdf/2014_vyrocni-zprava.pdf

Podnikatelská družstevní záložna. *Výroční zpráva 2014*. [online]. PDZ. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <http://www.penezniustav.cz/download/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202014.pdf>

TOMŠÍK, Vladimír. *Rozlišujeme mezi družstevnictvím a bankovníctvím*. ČNB, c2003-2015 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2015/el_15_150127_to_msik_bankovnictvi.html

Unicredit Bank . *Výroční zpráva a účetní závěrka za rok 2014*. [online]. Unicredit Bank, [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: https://www.unicreditbank.cz/files/download/vyrocni-zpravy/VZ_UCB_2014_CZ.pdf

Úřad pro dohled nad družstevními záložnami. *Zpráva o činnosti a hospodaření ÚDDZ 1999 - 2004* [online]. ČNB, [cit. 2015-10-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/archiv/druzstevni_z_alozny/index.html

WPB Capital, spořitelní družstvo. *Výroční zpráva za rok 2012*. [online]. Justice. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=e5601bc0d02e408e846f86f8322da7cf>

Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo. *Přehled nejdůležitějších změn* [online]. Creditas. [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <https://www.creditas.cz/soubory/9d1d/CREDITAS-prehled-nejdulezitejsich-zmen-novely-zakona-c-871995-sb-o-sporitelnich-druzstvech.pdf>

Záložna CREDITAS, spořitelní družstvo. *Výroční zpráva 2014*. [online]. Creditas. [cit. 2015-11-08]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=6d4a3324e7c745d7a6a820b0a0854c00>

Zlatá koruna. *Kamenné pobočky ztrácí na významu* [online]. Zlatá Koruna, [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/on-line-aplikace/kamenne-pobocky-ztraci-na-vyznamu>

Legislativní zdroje

Vyhláška č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

Vyhláška ČNB ze dne 21. července 2009 o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob.

Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ze dne 20. prosince 1991, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 87/1995 Sb. ze dne 20. dubna 1995 o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance ze dne 17. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze dne 5. června 2008, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 41/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků a postupů dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy a obchodníky s cennými papíry ve sbírce zákonů.

Zákon č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, doplňuje zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev ze dne 19. března 2008, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., ze dne 25. ledna 2012 o obchodních společnostech a družstvech

Zákon č. 563/1991 Sb., ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

8 Přílohy

Příloha 1 - Seznam bank v ČR

I. Velké banky	IV. Pobočky zahraničních bank
1. Česká spořitelna, a. s.	1. Bank Gutmann Aktiengesellschaft, pobočka Česká republika
2. Československá obchodní banka, a. s.	2. Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N. V. Prague Branch, organizační složka
3. Komerční banka, a. s.	3. BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika
4. UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s.	4. BRE Bank S.A., organizační složka podniku
	5. Citibank Europe plc, organizační složka
II. Střední banky	6. COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
1. Česká exportní banka, a. s.	7. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
2. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.	8. HSBC Bank plc – pobočka Praha
3. GE Money Bank, a. s.	9. ING Bank N. V.
4. Hypoteční banka, a. s.	10. MEINL BANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
5. J&T BANKA, a. s.	11. Oberbank AG pobočka Česká republika
6. PPF banka a. s.	12. Poštová banka, a. s., pobočka Česká republika
7. Raiffeisenbank a. s.	13. PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika
8. Sberbank CZ, a.s.	14. Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
	15. Saxo Bank A/S, organizační složka
III. Malé banky	16. Sumitomo Mitsui Banking Corporation Europe Limited, Prague Branch
1. Air Bank a. s.	17. The Royal Bank of Scotland plc, organizační složka
2. Equa bank a. s.	18. Volksbank Löbau-Zittau eG, pobočka
3. Evropsko-ruská banka, a. s.	19. Všeobecná úverová banka a. s., pobočka Praha (zkráceně VUB, a. s., pobočka Praha)
4. Fio banka, a.s.	20. Waldviertler Sparkasse Bank AG
5. LBBW Bank CZ a. s.	21. Western Union International Bank GmbH, organizační složka
6. Wüstenrot hypoteční banka a. s.	22. ZUNO BANK AG, organizační složka
	V. Stavební spořitelny
	1. Českomoravská stavební spořitelna, a. s.
	2. Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s.
	3. Raiffeisen stavební spořitelna a. s.
	4. Stavební spořitelna České spořitelny, a. s.
	5. Wüstenrot – stavební spořitelna a. s.

Zdroj: Zpráva o výkonu a dohledu nad finančním trhem (ČNB, dohled, 2014)

Příloha 2 – Tabulka zisků z finanční činnosti

Banky	2010	2011	2012	2013	2014
zisk z finanční činnosti v mil. Kč	157 376	162 089	167 100	168 200	168 000
- úrokový zisk v%	67	68	65	63	66
- zisk z poplatků a provizí v%	24	24	22	22	21
Družstevní záložny	2010	2011	2012	2013	2014
zisk z finanční činnosti v mil. Kč	513	1 026	1 169	1 450	1 150
- úrokový zisk v%	79	91	93	87	100
- zisk z poplatků a provizí v%	10	7	6	7	8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČNB